

Luonnos 26.5.2020

NOKIAN RANTOJEN KÄYTÖN VISIO

NOKIAN
KAUPUNKI

TÄÄLLÄ SYNTYY TTA.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1 SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS	4
1.1 Suunnittelualue	4
2 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA NYKYTILA	5
2.1 Suunnittelutilanne.....	5
2.1.1 Maakuntakaavat.....	5
2.1.2 Yleiskaavat.....	10
2.1.3 Ranta-alueiden osayleiskaava	15
2.1.4 Asemakaavat	19
2.1.5 Rantakaavat.....	22
2.1.6 Nokian kaupungin strategia	23
2.1.7 Vireillä olevat kaavat ja suunnitelmat	24
2.2 VESISTÖT	27
2.2.1 Vesireitit	30
2.3 Maaperä	31
2.4 Luonnonympäristö	32
2.5 Maanomistus.....	34
2.6 Väestö ja yhdyskuntarakenne	34
2.7 Palvelut ja virkistys	35
2.8 Maisema ja kulttuuriympäristö	38
2.8.1 Historia	38
2.8.2 Maisema	39
2.8.3 Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot	39
2.8.4 Arkeologinen kulttuuriperintö	40
2.9 Pilaantuneet maa-alueet.....	42
2.10 Tulvavaara	43
2.11 Muut alueiden käyttöä rajoittavat tekijät.....	45
3 NOKIAN RANTOJEN KÄYTÖN VISIO	46
3.1 Keskeiset kehitettävät alueet.....	51

3.2 Asumiseen liittyvät potentiaaliset kehittämisalueet	51
3.3 Kaavoituksen kehittämistarpeet	54
3.4 Rantojen käytön jatkosuositukset	55
4 YHTEYSTIEDOT	56
5 LÄHDELUETTELO	56

JOHDANTO

Nokian kaupunki käynnisti ranta-alueiden kehittämiseen tähtäävän visiotyön vuoden 2018 alussa. Työn tavoitteena on muodostaa näkemys taajama-alueiden rantojen kokonaistilanteesta sekä visio tulevaisuuden kehittämisen suuntaviivoista. Rantojen käytön visio tukee osaltaan vuonna 2017 vahvistettua Nokian kaupunkistrategiaa. Strategian yhtenä kärkihankkeena on kehittää ranta-alueita rakentamis- ja virkistyskäyttöön helposti kaupunkilaisten saavutettaviksi ja laadukkaiksi kokonaisuuksiksi.

Rantojen käytön visioon liittyvä selvitystyö käynnistettiin tarpeesta muuttaa joitakin keskustaajaman alueella voimassa olevia asemakaavoja rantojen maankäytön osalta sekä laatia asemakaava niille keskustaajaman rannoille, joita ei vielä ole asemakaavoitettu. Siuro-Linnavuoren alueella selvitystyön tarkoituksena on määrittää rantojen maankäyttö yleiskaavoitusta varten. Maakunnallisena tavoitteena on, että taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.

Nokian ranta-alueet ovat luontoarvoiltaan rikkaita, joten suojelukohteet sekä -alueet on erityisesti huomioitu rantojen käytön visiossa. Työssä on myös kartoitettu kohteita, jotka soveltuvat yhdyskuntarakenteensa osalta täydennysrakentamiseen.

Uudessa visiossa Nokian ranta-alueet on jaettu 13:een keskeiseen kehitettävään alueeseen, jotka ovat Nokianvirta, Vihnusjärvi, Pitkäniemi, Vihola, Halkoniemi, Liukuslahti, Luoto, Melo, Knuutila, Ruutana, Siuro, Jokisjärvi sekä Alinenjärvi. Kehitettävälle ranta-alueille on määritelty tavoitetila ja niille on suunniteltu uusia palveluita täydentämään nykyisiä toimintoja.

Selvitystyön ovat laatineet kaupungin valmisteluna luonnosvaiheeseen asti Nokian kaupungin kaavoitusarkkitehti Hannu Eerikäinen, paikkatietoinsinööri Mikko Koskinen ja ympäristösuojelusuunnittelija Antti Mäkelä. Visioluonnoksen ovat koonneet yhteen konsulttityönä AFRY Finland Oy:ltä Ida Montell, Pihla Sillanpää, Arto Ruotsalainen ja Soile Turkulainen. Nokian rantojen käytön visio ei ole oikeusvaikutteinen kaava, vaan maankäytön suunnittelua ohjaava oikeusvaikutukseton teemasuunnitelma.

Työn valmistelussa on kuultu monipuolisesti asiantuntijoiden sekä kaupungin eri sidosryhmien näkemyksiä tulevaisuuden rantojen kaupungista. Elinvoimaisen ja kasvavan kaupungin ranta-alueet ovat asukkaille tärkeitä kohtaamis- ja ajanviettopaikkoja. Ne tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia virkistykseen ja asumiseen niin luonnontilaisilla viheralueilla kuin esimerkiksi urbaanilla keskusta-alueella Nokianvirran varrella.

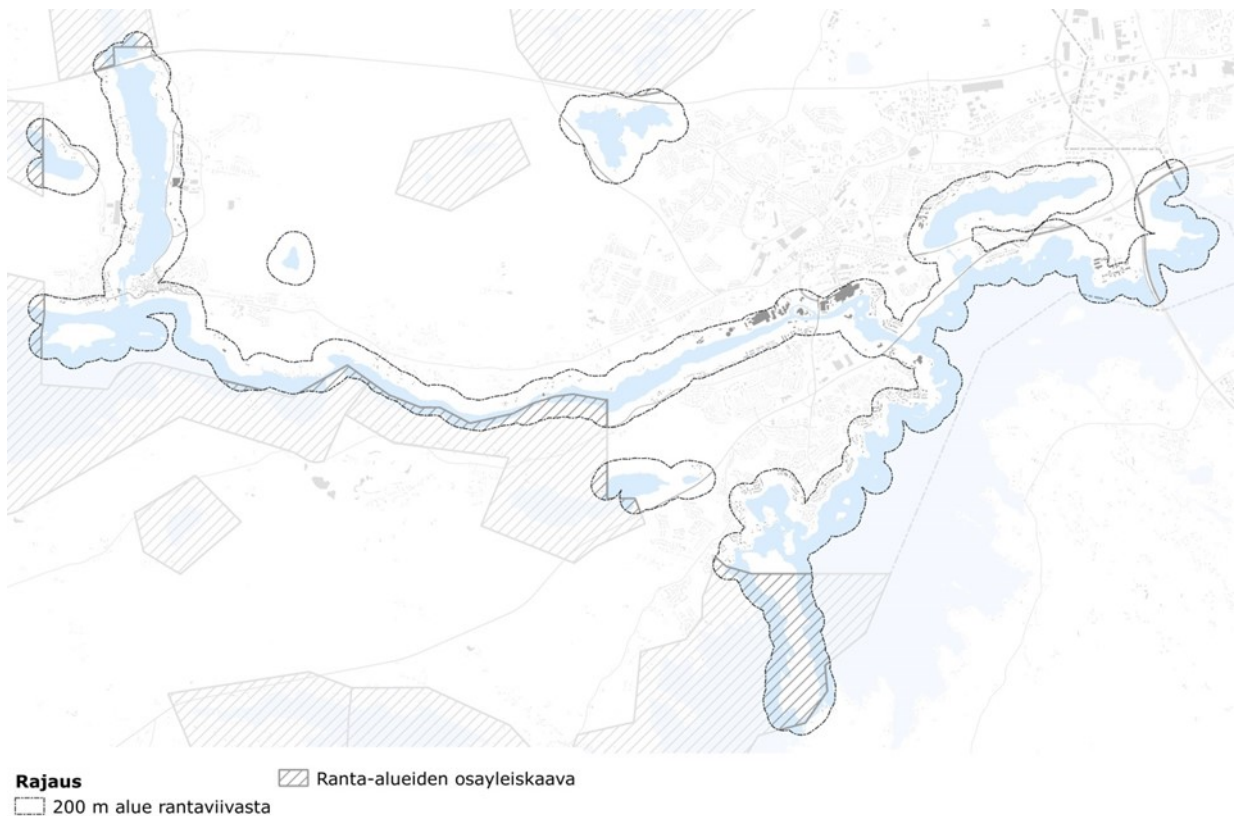
1 SUUNNITTELUALUEEN SIJAINTI JA YLEISKUVAUS

1.1 SUUNNITTELUALUE

Selvityksessä käsitellään Nokian keskustaajaman, Siuro-Linnavuoren ja Korvolan alueilla sijaitsevien järvien ranta-alueet noin 200 metrin vyöhykkeellä rantaviivasta. Selvityksessä ei käsitellä Nokian ranta-alueiden osayleiskaavan alueita. Selvitysalueella rantaviivan pituus on yhteensä noin 78 kilometriä, johon ei sisälly Nokian ranta-alueiden osayleiskaavan alueita.

Selvitysalueeseen kuuluvat keskustaajaman alueella:

- Pyhäjärven Saviselän rannat Tampereen rajalta Luodonsaareen asti ja rannan edustalla olevat saaret,
- Nokianvirran pohjois- ja eteläranta Pyhäjärveltä Melon voimalaitokselle asti,
- Vihnusjärven, Alisenjärven ja Kahtalammin rannat kokonaisuudessaan sekä Teernijärven itäranta, ja Siuro-Linnavuoren alueella:
- Nokianvirran pohjoisranta Melon voimalaitokselta Lukkilansalmeen,
- Kuloveden pohjoisranta Lukkilansalmelta Isosaareen asti
- Jokisjärvi Siuronkoskesta Murhasaaren sillalle asti.

Kuva 2-1 Selvitysalueen rajaus.

2 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT JA NYKYTILA

2.1 SUUNNITTELUTILANNE

2.1.1 Maakuntakaavat

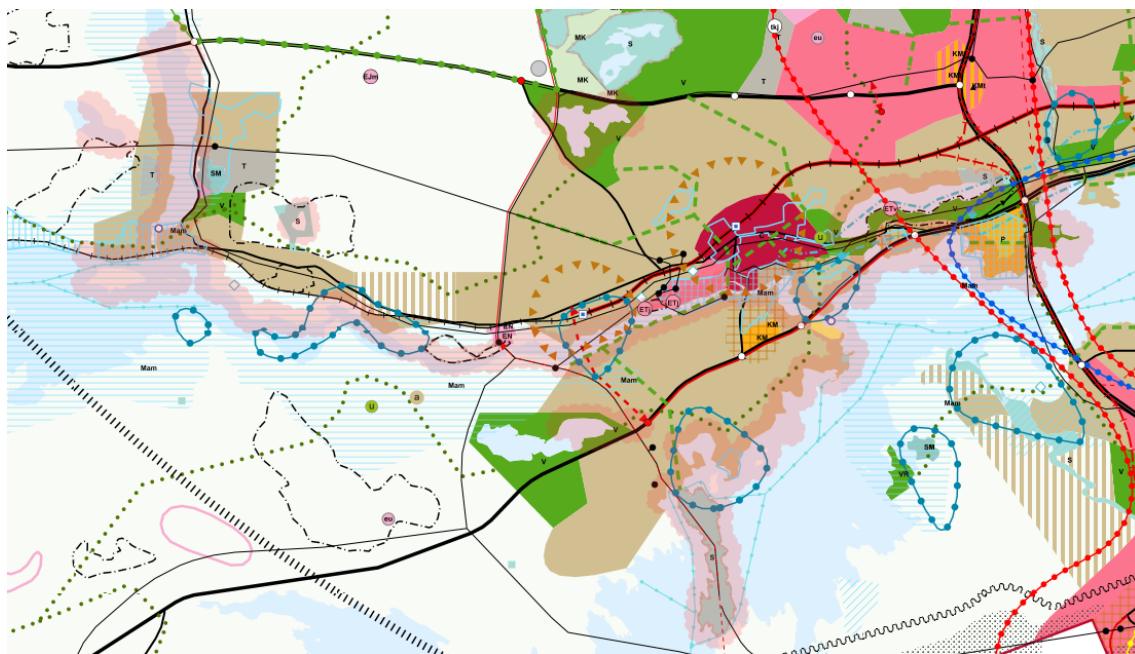
Selvitysalueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040.

Sisällöllisesti Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 tärkeimmät tavoitteet ovat:

- Maakunnan kilpailukyvyyn vahvistaminen
- Sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävä yhdyskuntarakenne
- Luonnonvarojen kestävä käyttö ja yhdyskuntarakenteen energiatehokkuus

Maakuntakaavassa selvitysalueen rannat ovat pääosin osoitettu taajamatoimintojen alueeksi tai virkistysalueiksi. Ranta-alueelle on osoitettu myös seudullisesti merkittäviä luonnonsuojelualueita tai -kohteita. Nokian keskustassa rantoja on varattu myös työpaikka-alueeksi ja keskustatoiminnoille. Siuron ja Haaviston välillä ranta-alue on pääosin maaseutualueutta. Vihnusjärven rannalle on osoitettu vedenottamo ja Nokianvirran rannalle jätevedenpuhdistamot sekä Melon voimalaitos.

Pääkäyttötarkoituksien lisäksi suurin osa ranta-alueista on osoitettu maisemallisesti ja rakennetun kulttuuriympäristön kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviksi alueiksi. Vesistöjen rannoilla on myös useita arkeologisen kulttuuriperinnön ydinalueita sekä geologisesti arvokkaita alueita.

Kuva 3-1 Ote Pirkanmaan maakuntakaava 2040. Suunnittelun kohteena olevat ranta-alueet on osoitettu punaisella. (Paikkatietoikkuna 2020)

Maakuntakaavan virkistysalueen (V) merkintä:

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät taajamiin liittyvät virkistysalueet ja/tai taajamien ekologisen verkoston kannalta erityisen tärkeitä alueet. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituksia tai lomarakennuspaikkoja.

Suunnittelumääräyksen mukaan alue on varattu yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava virkistyskäyttöedellytyksien säilyminen ja kehittäminen, alueen hyvä saavutettavuus sekä osoitettava maakuntakaavakartalle merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus virkistysalueella. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota ympäristön laatuun, alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen merkintä:

Merkinnällä osoitetaan asumisen, kaupan ja muiden palvelujen, työpaikkojen sekä muiden taajamatoimintojen rakentamisalueet. Merkintä sisältää niihin liittyvät pääväyliä pienemmät liikennealueet, yhdyskuntateknisen huollon alueet, paikallisesti merkittävät ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomat teollisuusalueet sekä paikallisesti merkittävät virkistys- ja suojelun alueet ja ulkoilureitit.

Merkintään liittyy Tampereella ja Ylöjärvellä Myllypuron Natura-alueen läheisyydessä erityismääräys em13.

Suunnittelumääräys:

Aluetta tulee suunnitella asumisen, palvelujen ja työpaikkojen sekoittuneena alueena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä julkisten ja kaupallisten palveluiden saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn avulla.

Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sovitettava ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja luontoarvojen säilymiseen. Alueen kytkeytyvyys seudullisille virkistysalueille ja ulkoilureiteille tulee ottaa huomioon.

Maakuntakaavan ulkoilureitti-merkintä:

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ohjeelliset ulkoilureitit. Merkintä osoittaa ensisijaisesti tarpeen reitille.

Suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava ulkoilureitin toteuttamisedellytykset osana maakunnallisesti ja seudullisesti toimivaa reitistöä. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota luonnonarvojen säilymiseen suuntaamalla reitit kulutusta kestäville alueille.

Maakuntakaavan Keskustatoimintojen alue –merkintä:

Merkinnällä osoitetaan valtakunnan osakeskus, kaupunkitasoiset keskukset ja Tampereen ydinkaupunkiseudun alakeskukset. Merkintä sisältää niihin liittyvät keskustamaisen asumisen ja keskustahakuisten palvelu-, työpaikka- ja muiden toimintojen alueet liikennealueineen ja puistoineen.

Suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa on otettava huomioon yhdyskuntarakenteen eheys, kaupunkikuvan omaleimaisuus, asuinympäristön laatu ja monipuolisuus, yhteydet seudullisille virkistysalueille, joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytykset sekä liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittäminen. Alueen suunnittelussa on turvattava kulttuuriympäristöjen arvojen säilyminen.

Keskustatoimintojen alueille voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Vähittäiskaupan suuryksiköt on suunniteltava keskustaympäristöön soveltuviksi. Ne on mitoitettava ja niiden toteutus on ajoitettava yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia muille keskusta-alueille tai seudun palveluverkon tasapainoiselle kehittämiselle.

Maakuntakaavan Suojelualue –merkintä:

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet, kuten kansallispuistot ja luonnonpuistot sekä soiden-, rantojen-, vanhojen metsien, lehtojen- ja lintuvesiensuojelualueet. Merkinnällä osoitetaan myös ne suojelualueet, jotka voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain ja/tai muun lainsäädännön perusteella, sekä koskien suojelualueilla rauhoitettut kosket.

Kohdemerkintää käytetään osoittamaan 2–10 hehtaarin kokoisia alueita. Alle 2 hehtaarin kokoisia alueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Alueilla, joihin sisältyy pinta-alaltaan merkittäviä vesialueita, käytetään lisäksi alueen ulkorajat osoittavaa merkintää.

Suojelumääräys:

Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Luonnonsuojelulain nojalla muodostettuja alueita koskevat suojelupäätöksessä annetut määräykset, ja alueiden toteuttamisesta vastaa ensisijaisesti valtio. Muiden alueiden osalta suojelun toteutus päätetään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Maakuntakaavan Maaseutualue –merkintä:

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat yhtenäiset luonnon ydinalueet tai luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, joilla on tarvetta retkeilyn ja ulkoilun järjestämiseen. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja ne tukevat luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä vakituiseen tai loma-asumiseen.

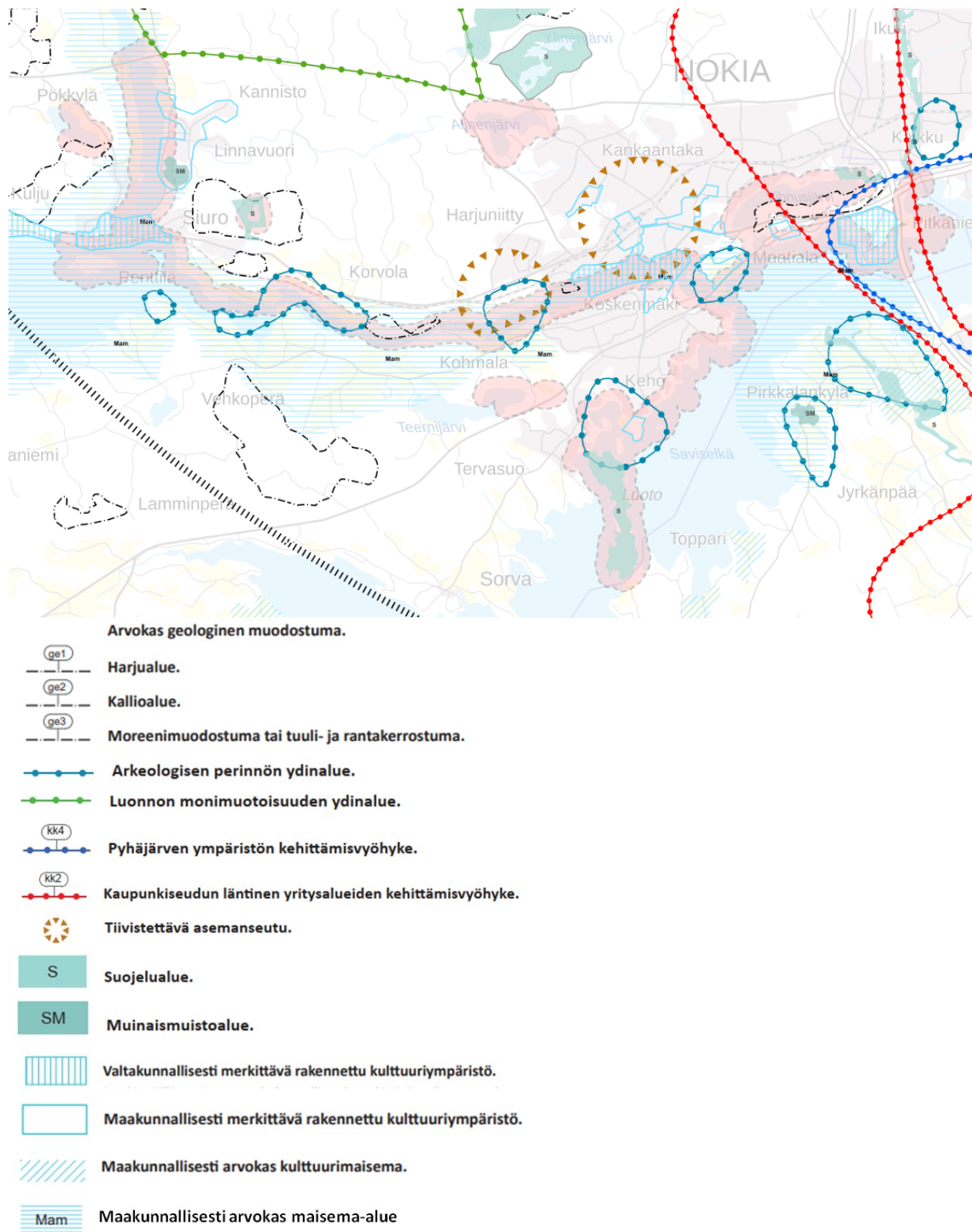
Suunnittelumääräys:

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaamiseen sekä ulkoilumahdollisuuksia parantavien polku- ja reittiverkostojen ja näihin liittyvien palvelujen järjestämiseen.

Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista.

Maakuntakaavan yleismääräyksissä on ranta- tai vesialueita koskevia määräyksiä, joiden mukaan:

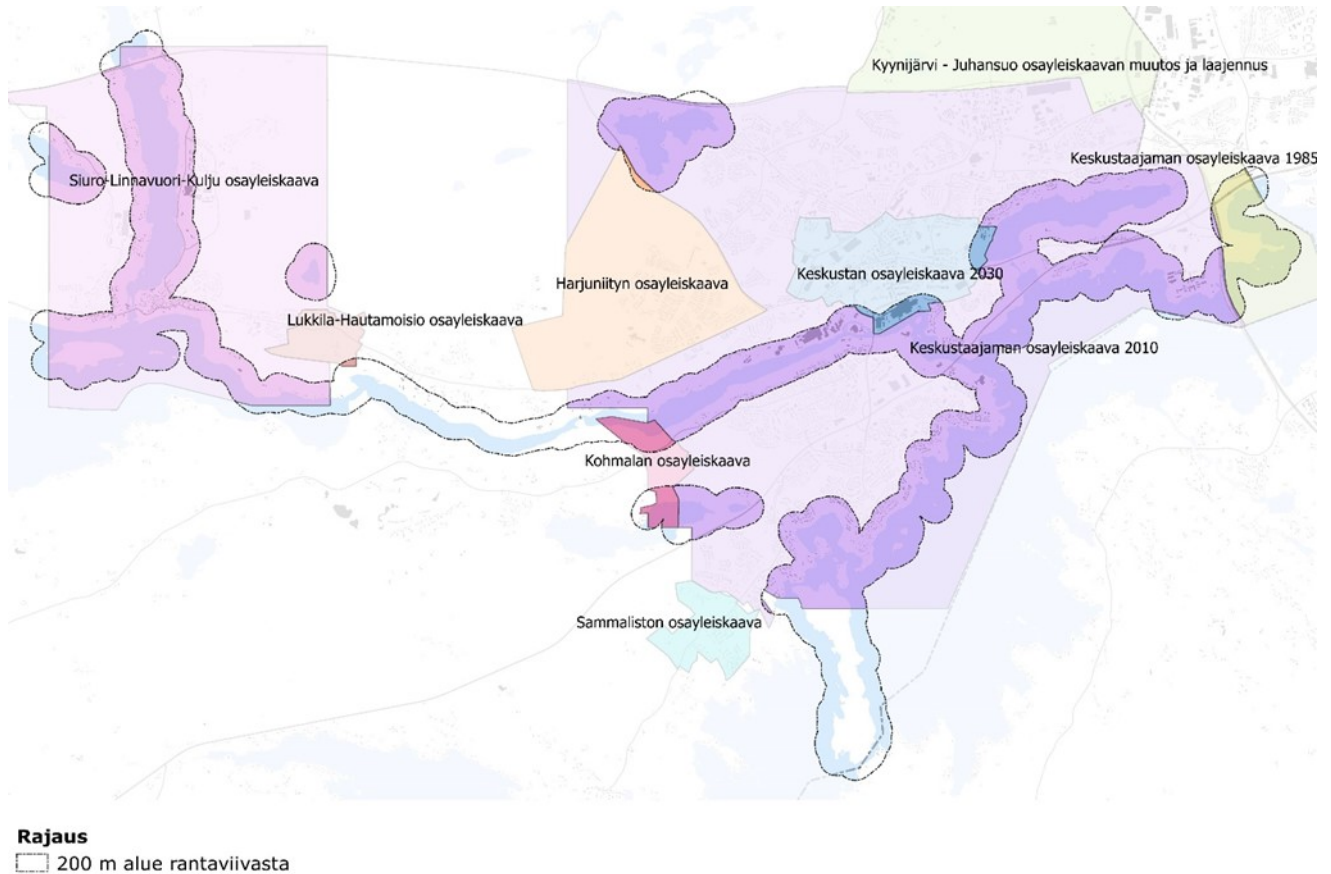
- Taajamien rakentamattomat ranta-alueet tulee säilyttää pääsääntöisesti rakentamattomina ja varata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa yleiseen virkistyskäyttöön.
- Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä vesialueita ovat Kokemäenjoki, Mallasvesi, Näsijärvi, Roine ja Vihnusjärvi. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on vesiensuojelunäkökohdat otettava huomioon siten, ettei näiden vesialueiden veden laatua heikennetä tai käyttöä vedenhankintaan vaaranneta.
- Vanajaveden-Pyhäjärven alue on todettu vesienhoidon erityisalueeksi, jonka lähivaluma-alueilla tulee yksityiskohtaisessa suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota vesien ekologista ja kemiallista tilaa heikentävien tekijöiden vähentämiseen.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisen selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulva-alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan.
- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava ajantasainen tieto tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä ja muista arkeologisista kulttuuriperintökohteista Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä ja siihen liittyvästä karttapalvelusta.

Kuva 3-2 Maakuntakaavan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kulttuurimaisemat, arvokkaat geologiset muodostumat, arkeologisen perinnön ydinalueet ja muut

kehittämisperiaattemerkinnät, suojelu- ja muinaismuistoalueet sekä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita rakennetut kulttuuriympäristöt. Suunnittelun kohteena olevat ranta-alueet on osoitettu punaisella. (Paikkatietoikkuna 2020)

2.1.2 Yleiskaavat

Kuva 3-3 Yleiskaavoitustilanne.

Keskustaajaman rannoilla Melon voimalaitokselle asti on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava (Keskustaajaman oyk 2010, Keskustan oyk 2030 ja Kohmalan oyk) lukuun ottamatta valtatie 3 itäpuolella olevia alueita, jossa yleiskaava on oikeusvaikutukseton (Keskustaajaman oyk 1985). Siuro-Linnavuoren alueella on voimassa oikeusvaikutukseton yleiskaava (Siuro-Linnavuori-Kulju oyk).

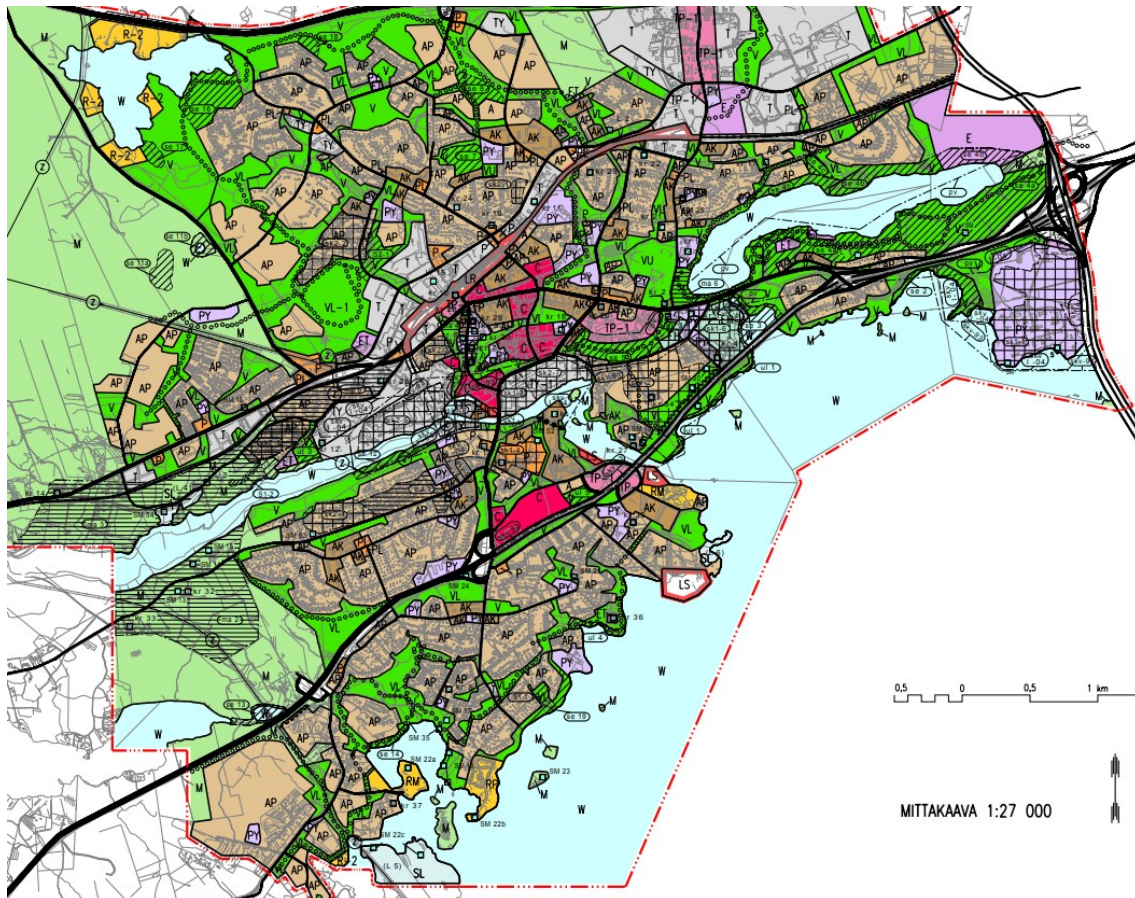
Yleiskaavoitettua rantaviivaa on selvitysalueella yhteensä noin 73 kilometriä, johon ei sisälly Nokian ranta-alueiden osayleiskaavan alueet. Nokianvirran pohjoisrannalla Korvolassa Melon voimalaitoksen länsipuolella, ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa. Yleiskaavoissa suurin osa ranta-alueista on osoitettu virkistysalueiksi tai maa- ja metsätalousalueiksi.

Keskustaajaman alueella on suurin osa ranta-alueesta yleiskaavan mukaista viher- ja virkistysaluetta (EV ja V). Länsiosan rannat on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi (M) ja lisäksi Luodonsaaren pohjoisosassa ja Nokianvirran pohjoisrannalla on luonnonsuojelualuetta (SL).

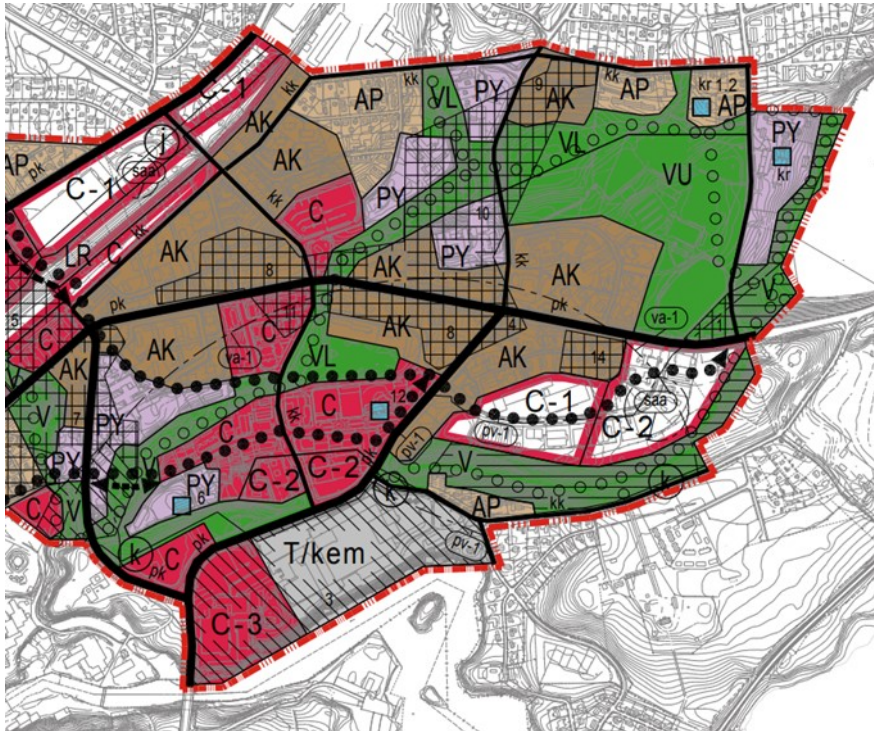
Keskustaajaman alueella yleiskaavan mukaista omarantaista asuntorakentamista (AP) on Viholan ja Sotkan alueilla sekä kerrostaloaluetta (AK) suunnitteilla Nokian kartanon alueella. Keskustan Emäkosken ja Lintuniemen pohjoisrannalla on keskustatoimintojen- (C) ja palvelujen aluetta (P) sekä teollisuusaluetta (T, TY). Loma-asumista, leirintäaluetta ja ryhmäpuutarha-aluetta (R-, RM, RP) on osoitettu Alisenjärven rannalle, Sotkanlinnankadulle, Viinikanniemeen, Kehon ja Edenin alueille. Satama-alueita (LS) on kolme. Lisäksi ranta-alueita on yleiskaavoitettu pieniltä osin erityisalueiksi (E, ET, EH).

Siuro-Linnanvuoren yleiskaavassa suurin osa ranta-alueesta on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi (M, M-1). Linnavuoren alueella ja Siuronkosken länsipuolella on Puistoaluetta (P), Loma- ja virkistysaluetta on osoitettu Knuutilaan sekä muutama yksittäinen kiinteistö Jokisjärven rannalle. Teollisuus- ja varastoaluetta on osoitettu Linnavuoren eteläosaan sekä Kuljuun ja pientaloaluetta Uudenkylän ja Pökkylän alueille. Lisäksi ranta-alueesta pieni osa on osoitettu liikennealueeksi ja rata-alueeksi.

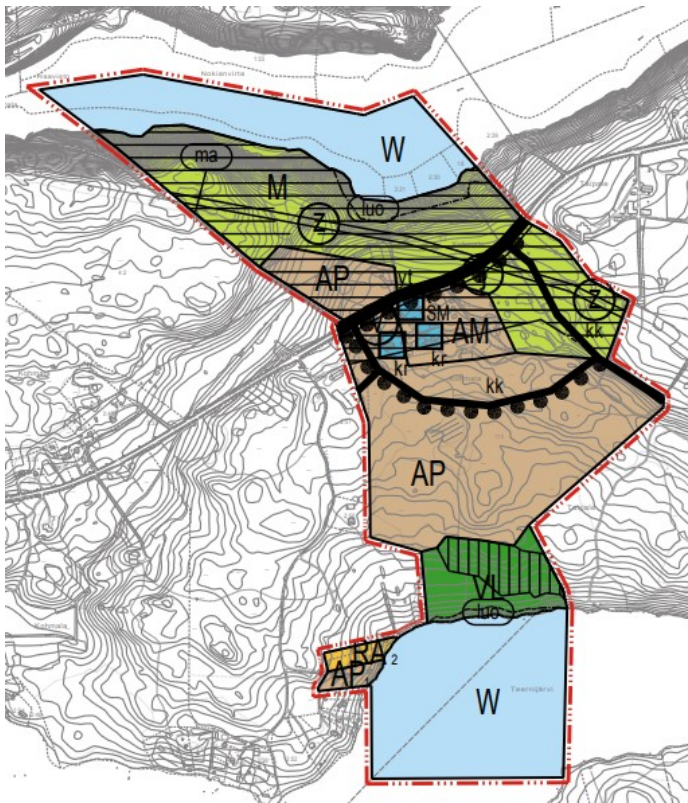
Oikeusvaikutteisten yleiskaavojen otteet koskien suunnittelualuetta:

Kuva 3-4 Ote Keskustaajaman osayleiskaavasta 2010. (Nokian kaupunki 2020)

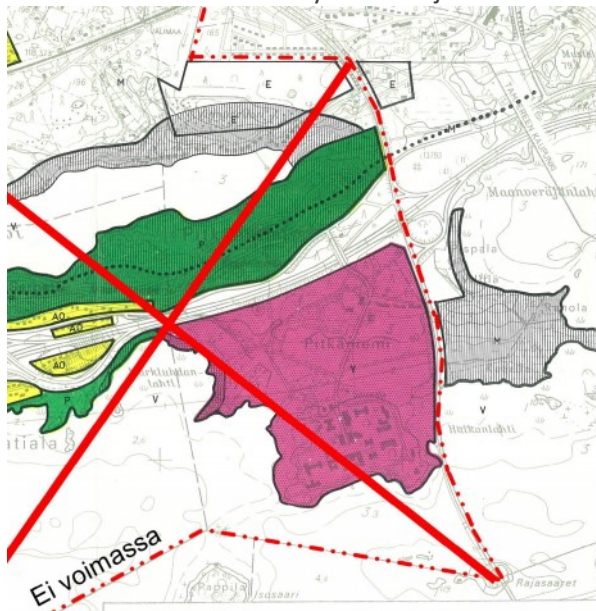

Kuva 3-5 Ote Keskustan osayleiskaavasta 2030. (Nokian kaupunki 2020)

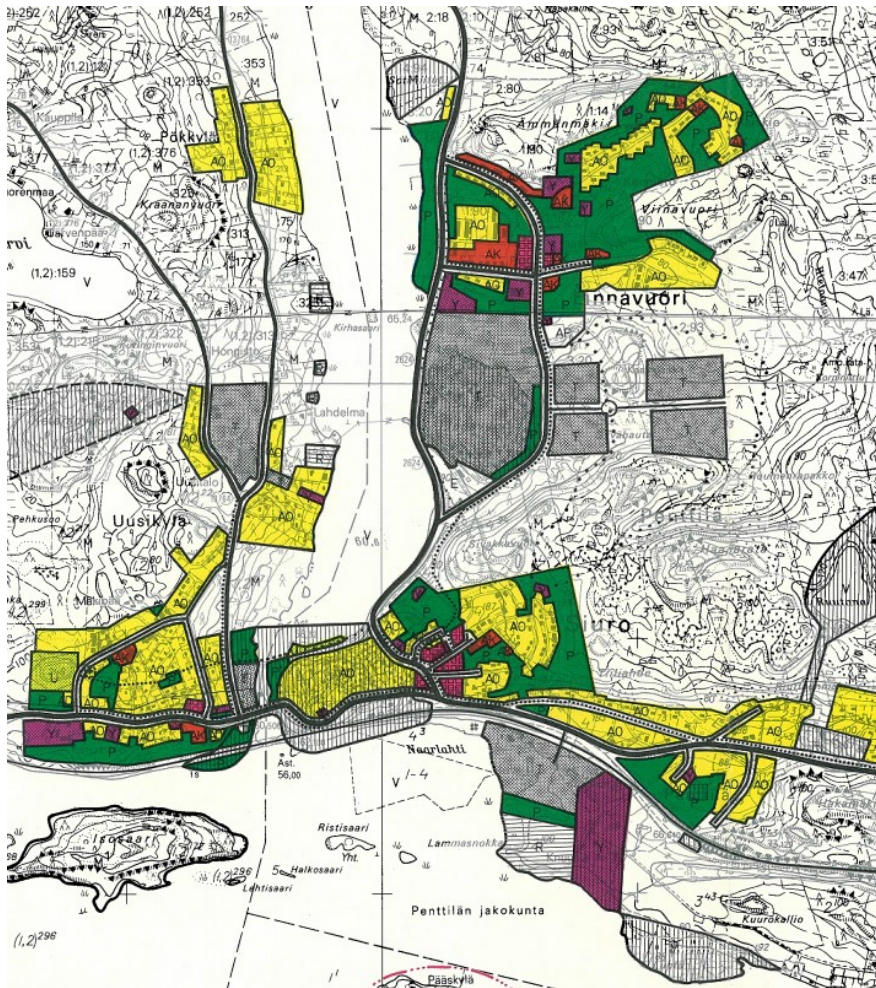

Kuva 3-6 Ote Kohmalan osayleiskaavasta. (Nokian kaupunki 2020)

Oikeusvaikutuksettomien yleiskaavojen otteet koskien suunnittelualuetta:

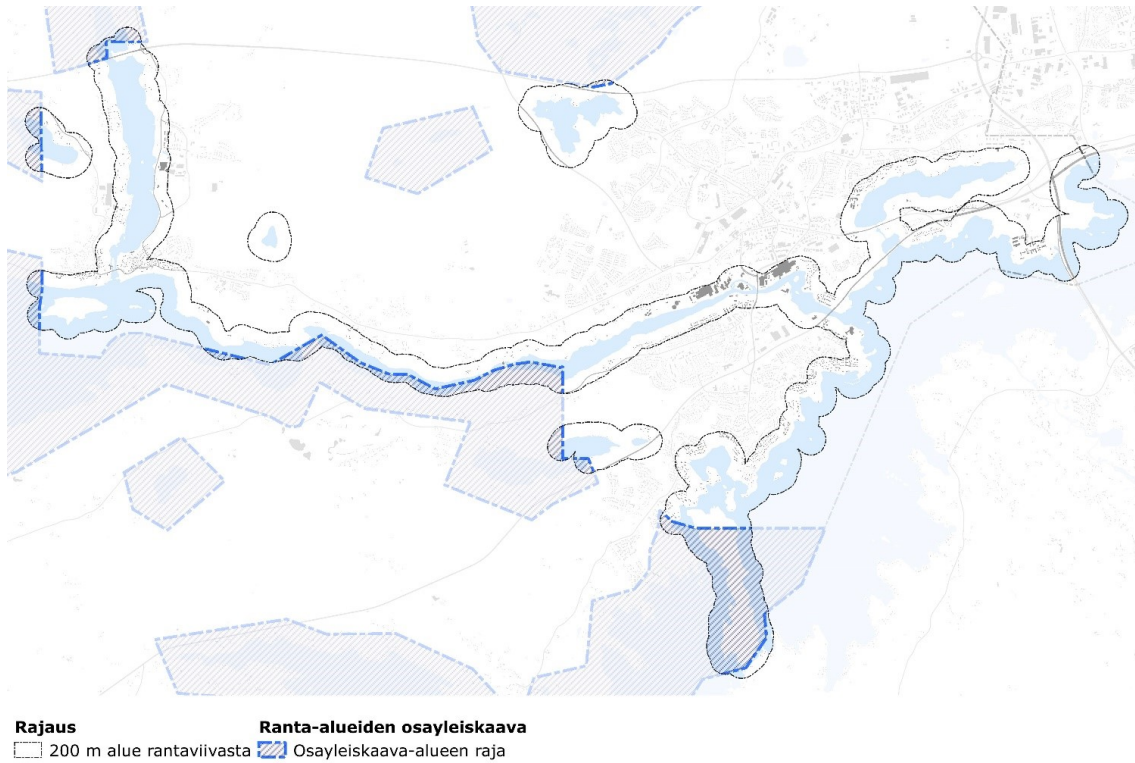
Kuva 3-7 Ote Keskustaajaman osayleiskaavasta 1985. (Nokian kaupunki 2020)

Kuva 3-8 Ote Siuro-Linnavuori-Kulju-taajaman osayleiskaavasta 1985. (Nokian kaupunki 2020)

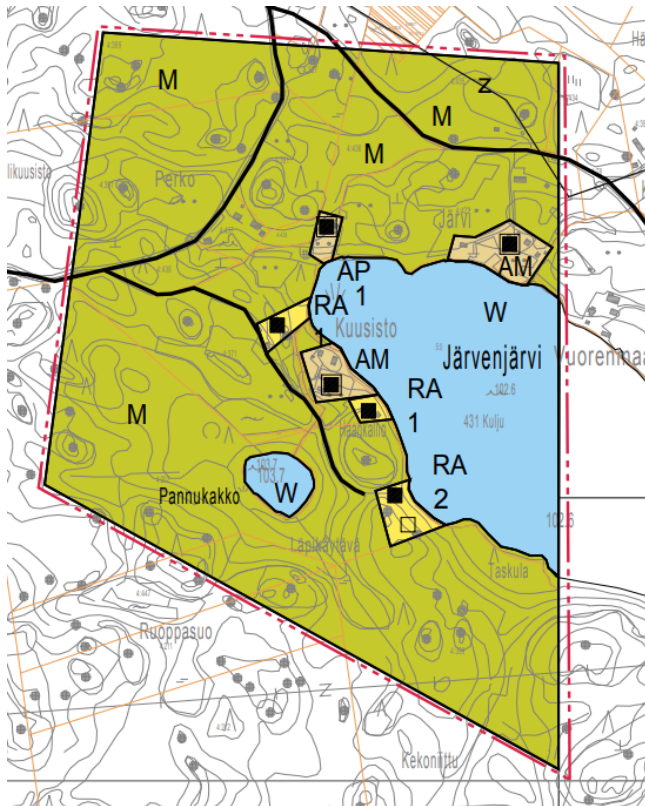
2.1.3 Ranta-alueiden osayleiskaava

Ranta-alueiden osayleiskaava on tullut voimaan kaikilta osin 1.7.2004. Rantaosayleiskaava laadittiin, jotta Nokian rannat saatiin yhtenäiseen, kaikki maanomistajat huomioonottavaan, tasapuoliseen suunnitelmaan. Osayleiskaavassa osoitettiin rantojen käyttö loma-asutuksen, ympärivuotisen asutuksen, maa- ja metsätalouden, yleisen virkistysten ja luonnonsuojelun osalta.

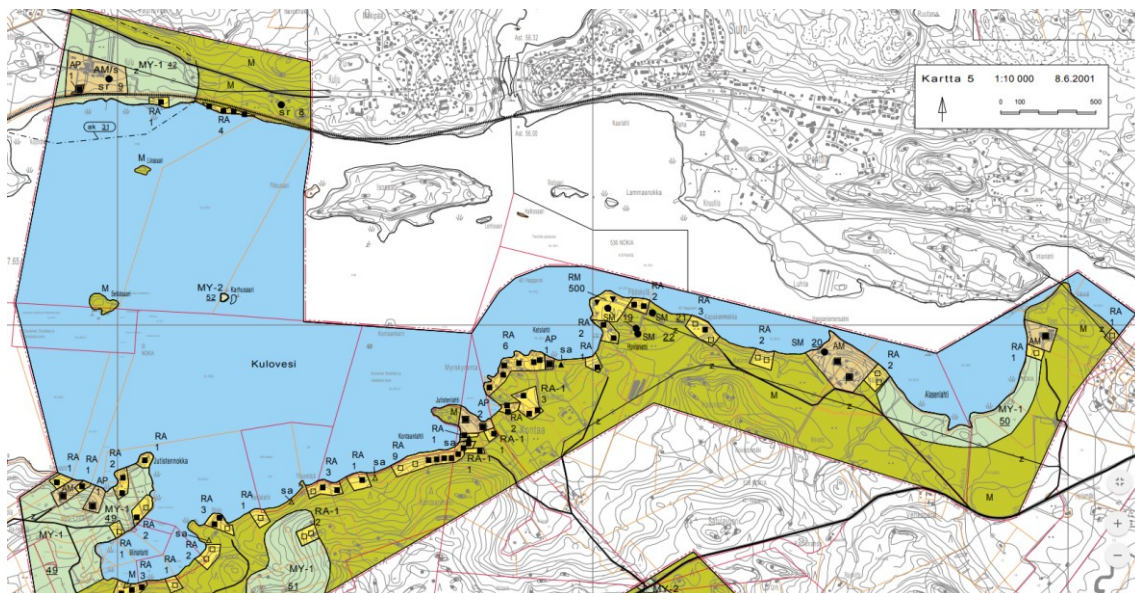

Kuva 3-9 Ranta-alueiden osayleiskaava suunnittelualueella.

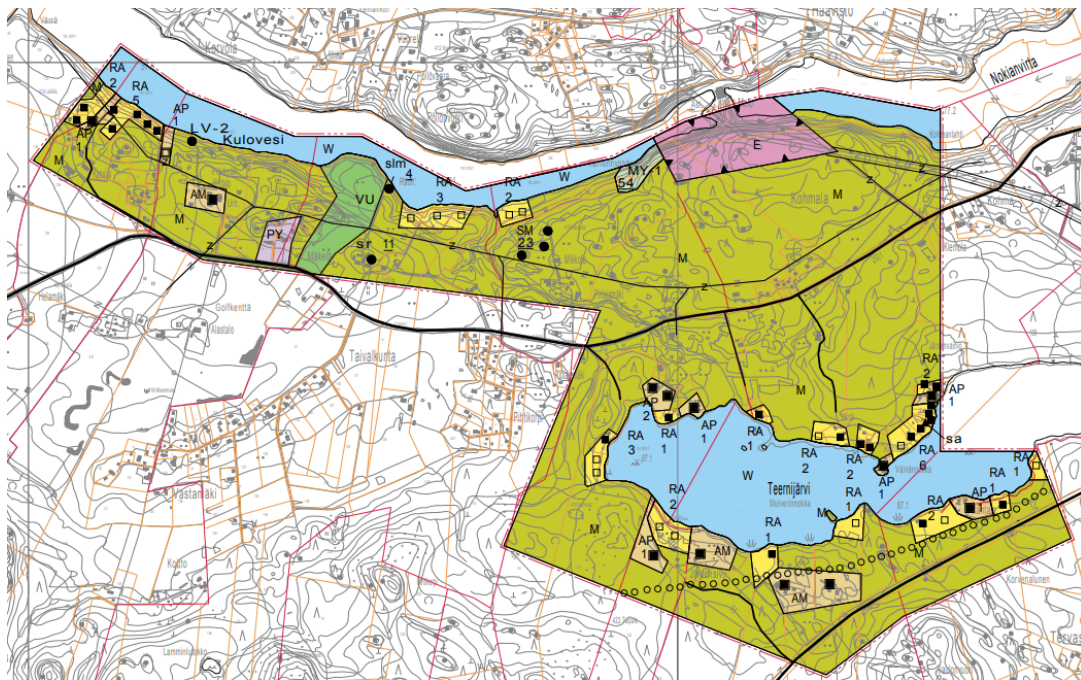
Ranta-alueiden osayleiskaavaotteet koskien suunnittelualuetta (Nokian kaupunki 2020):

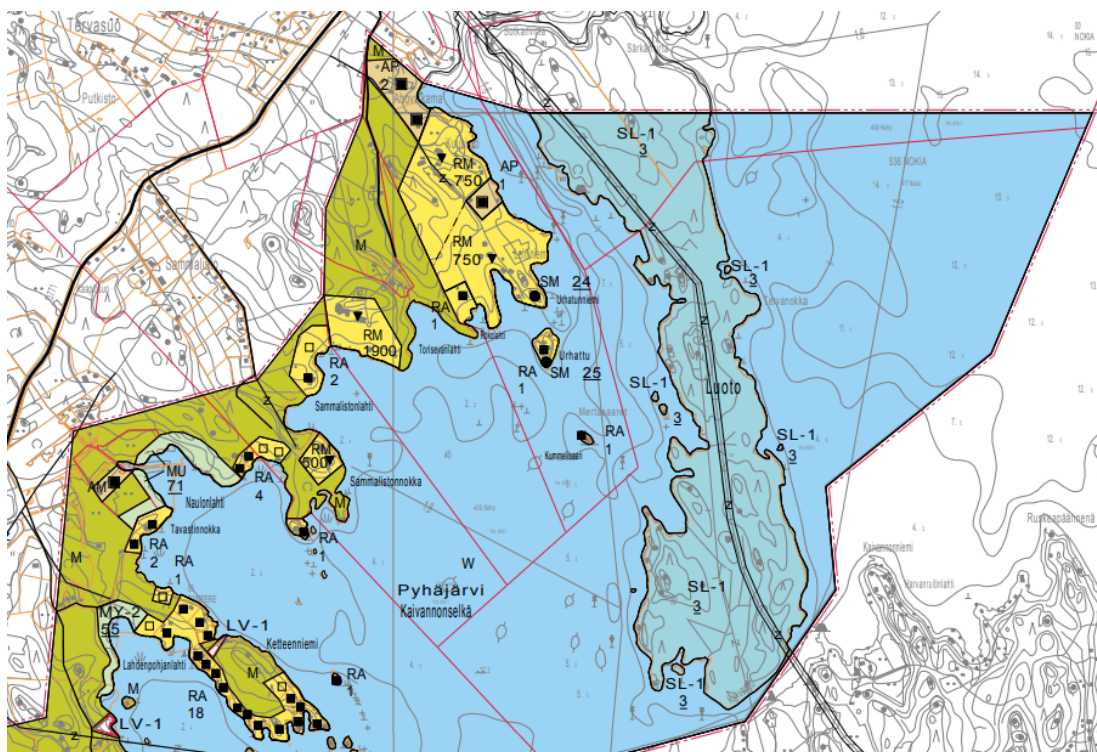
Järvenjärven länsipuoli

Kulovesi ja Alasenlahti

Kulovesi ja Teernijärvi

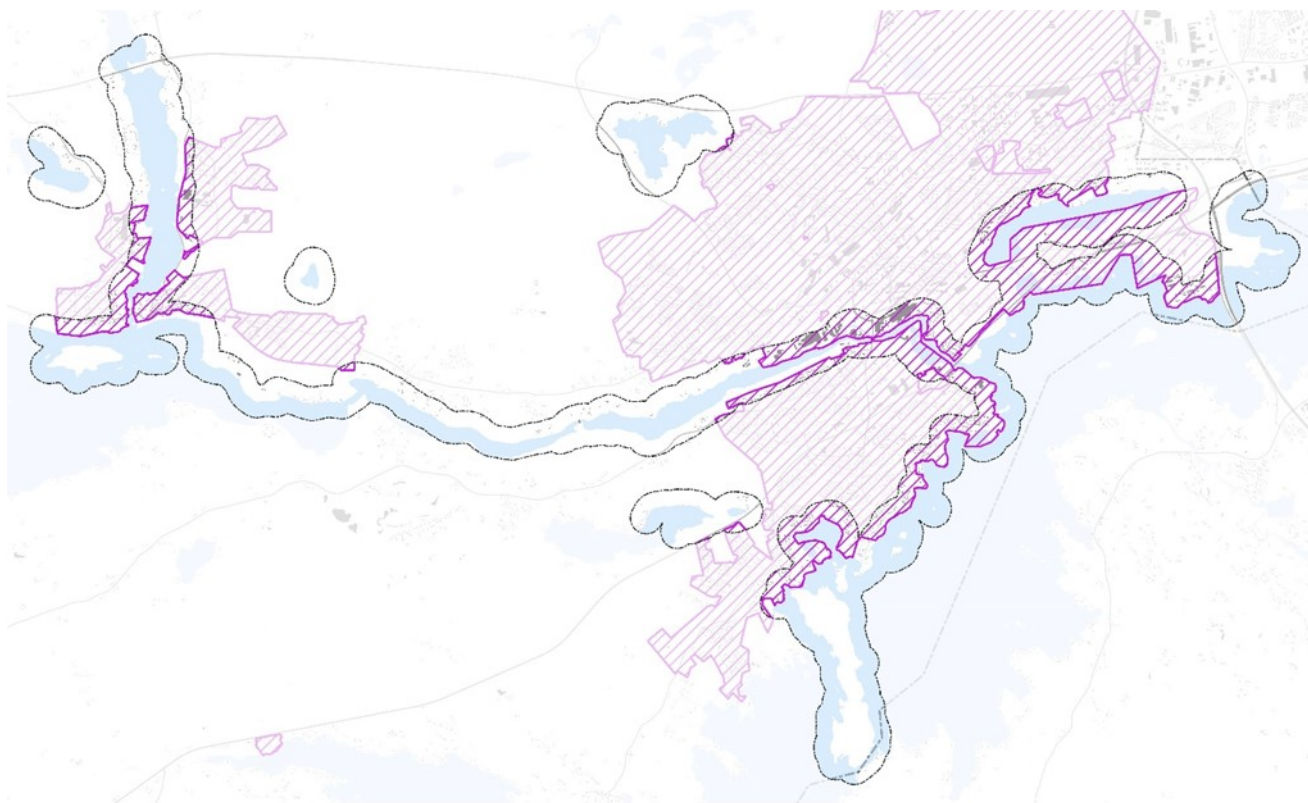
Pyhäjärvi

2.1.4 Asemakaavat

Selvitysalueen rantaviivasta reilusti yli puolet on asemakaavoittamatta. Selvitysalueella on yhteensä noin 30 kilometriä asemakaavoitettua rantaviivaa, joka sijoittuu keskustaajaman ja Siuro-Linnavuoren alueille.

Suurin osa asemakaavoitetusta järvien rantaviivasta on osoitettu virkistysalueeksi. Viheralueita (V, VV, VL, VP, P, PL, UV, EV) on yli puolet asemakaavoitetun alueen ranta-alueista, maa- ja metsätalousaluetta (M, MA) sekä vesialuetta (W) on vain pieniltä osin.

Asuinrakentamiseen (AP, AO) on osoitettu ranta-aluetta Siurossa, Uudenkylän alueella, Raisonnokassa, Viholassa ja Sotkan alueella. Loma-asuinrakentamiseen on osoitettu ranta-alueita Sotkan ja Uudenkylän alueilla ja leirintäalueeksi Viinikanniemessä. Ranta-aluetta on yleisten ja kaupallisten palvelujen alueena Siurossa, Hasselbackassa, Pitkäniemessä ja keskusta-alueella. Teollisuusaluetta (T, TK, TTV) on pääosin keskustassa, mutta myös Siurossa. Satama-alueita on myös selvitysalueella useampi ja pieneltä osin ranta-aluetta on myös vesi-, erityis-, liikenne- tai rata-alueena.

Rajaus **Asemakaavoitettu alue**
 200 m alue rantaviivasta Asemakaavoitettu alue

Kuva 3-10 Asemakaavat suunnittelualueella.

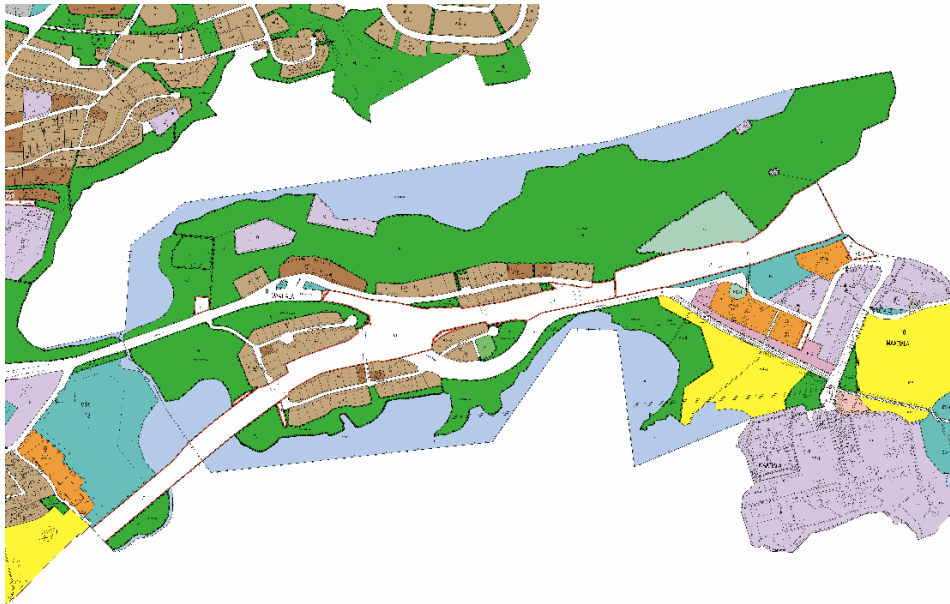
Asemakaavaotteet koskien suunnittelualuetta (Nokian kaupunki 2020):

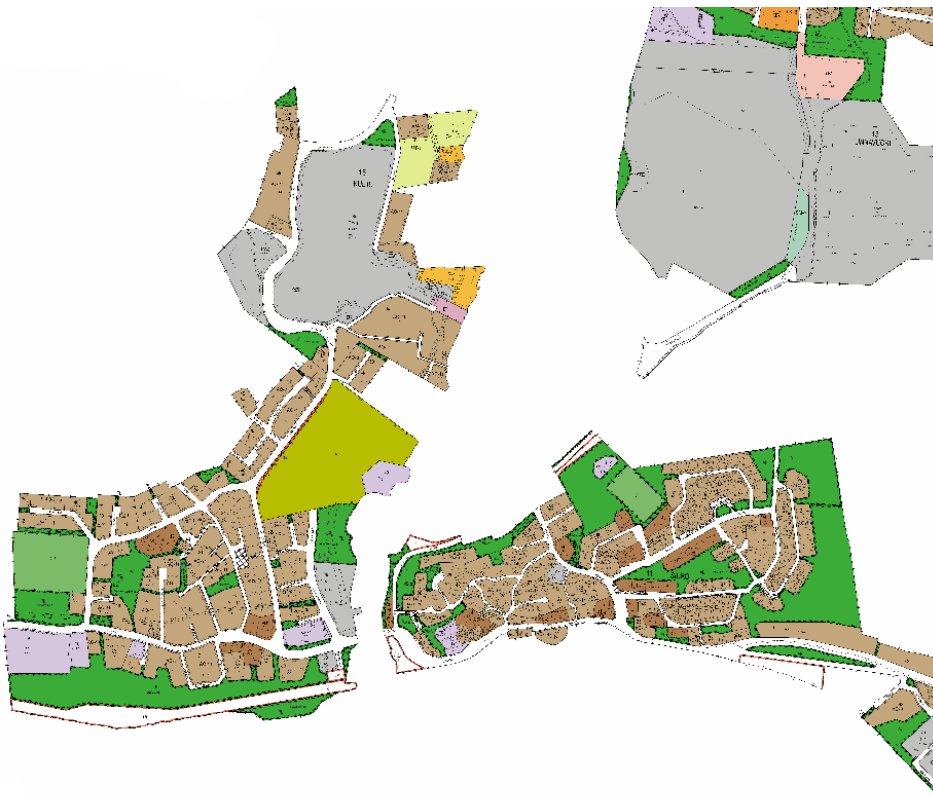
Ote asemakaavayhdistelmästä Saviselän rannalta.

Ote asemakaavayhdistelmästä Nokianvirran itäpäästä.

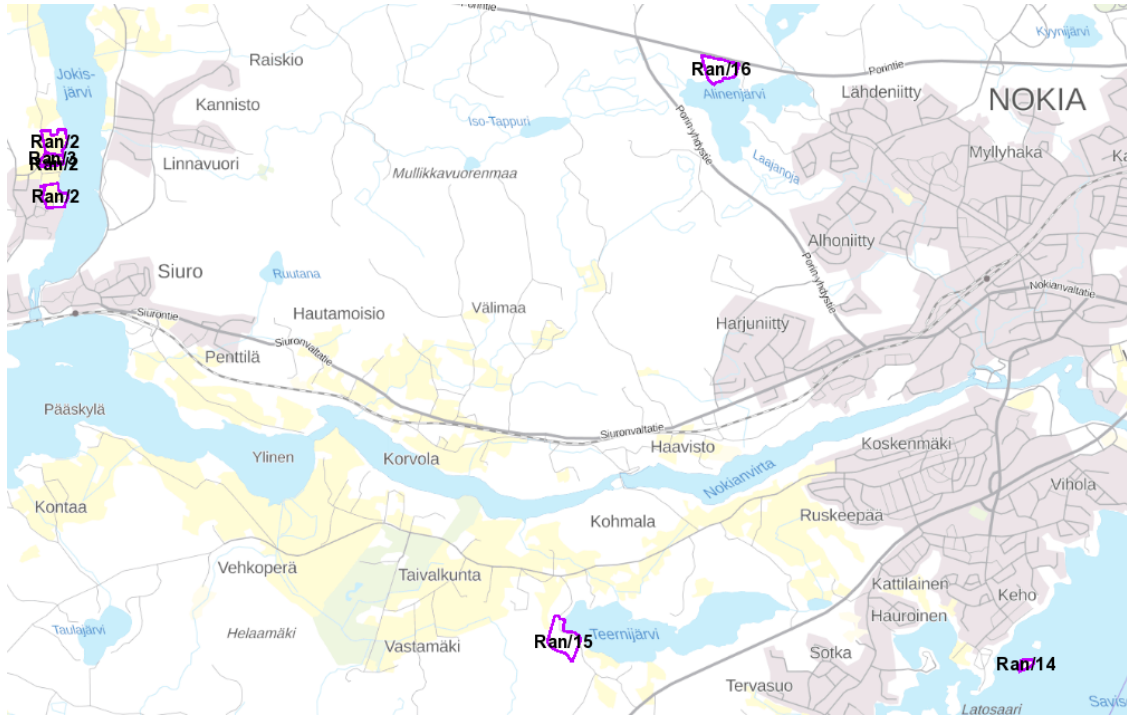
Ote asemakaavayhdistelmästä Vihnusjärven länsi- ja eteläranta sekä Pitkäniemi ja Maatiala.

Ote asemakaavayhdistelmästä Siuro-Kulju-Korvolan alueelta.

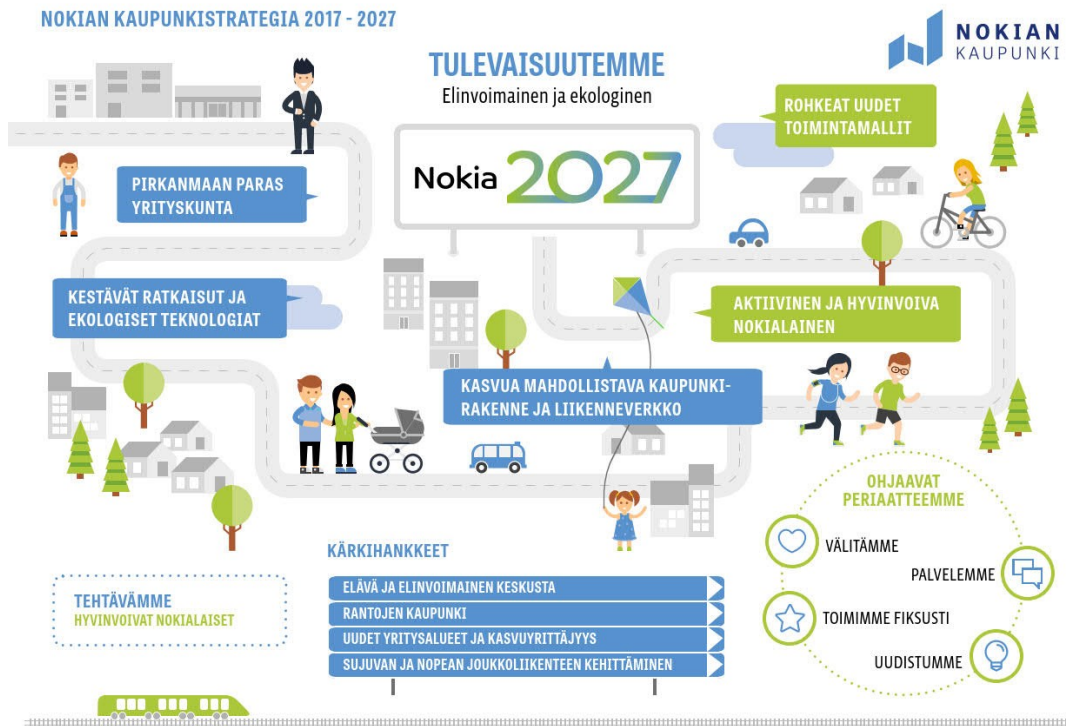
2.1.5 Rantakaavat

Suunnittelualueella on voimassa vain muutama rantakaava, jotka sijoittuvat Kuljun alueelle, Teernijärven länsirantaan, Alisenjärven pohjoisrantaan sekä Kehon edustalla sijaitsevalle Kirkkosaarelle.

Kuva 3-11 Rantakaavat suunnittelualueella. (Nokian kaupunki 2020)

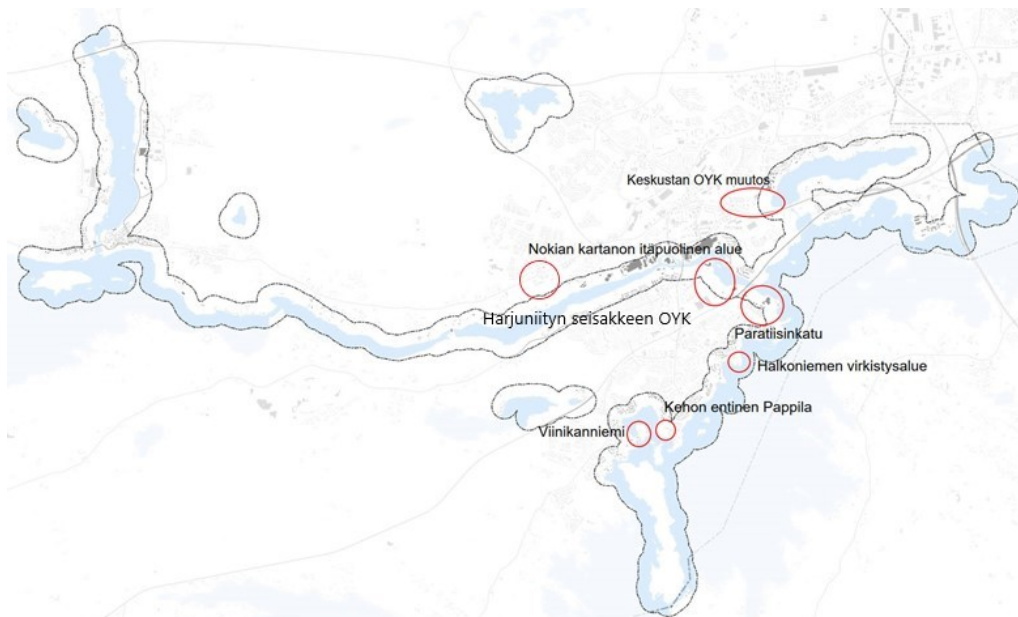
2.1.6 Nokian kaupungin strategia

Kuva 3-12 Nokian kaupunkistrategia 2017-2027. (Nokian kaupunki 2020)

Nokian kaupungin yhtenä strategisena kärkihankkeena on rantojen kaupunki. Strategian mukaan Nokian ranta-alueita on tavoitteena kehittää monimuotoisesti. Lisäksi selvitysalueeseen liittyvä kaupunkistrategian teemoja ovat Elävä ja elinvoimainen keskusta sekä Aktiivinen ja hyvinvoiva nokialainen.

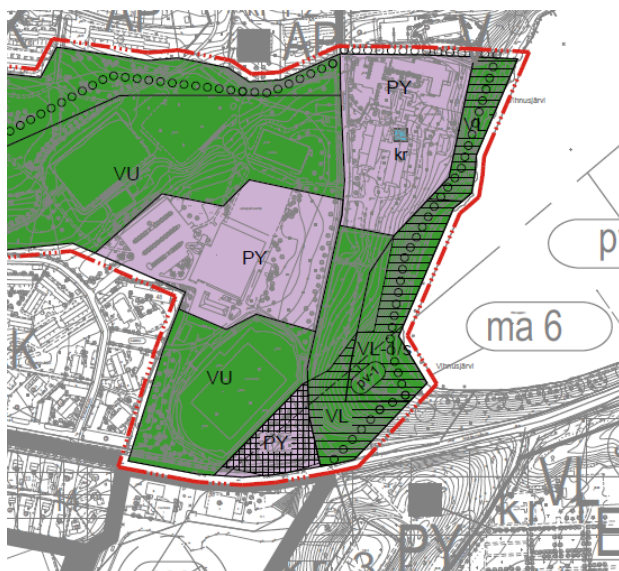
2.1.7 Vireillä olevat kaavat ja suunnitelmat

Kuva 3-13 Selvitysalueella vireillä olevat ranta-alueita koskevat yleis- ja asemakaavat.

Keskustan osayleiskaavan muutos (Penttilänpuisto)

Keskustan osayleiskaavan muutos koskee Penttilänpuiston, Kylmänojanpuiston ja Vihnusrannan alueita. Kaavamuuos liittyy kouluverkoston ja urheilurakentamisen kehittämiseen.

Kuva 3-14 Karttaote Keskustan osayleiskaavan muutoksen kaavaluonnosvaihtoehdosta 1. (Nokian kaupunki 2020)

Kehon entinen pappila

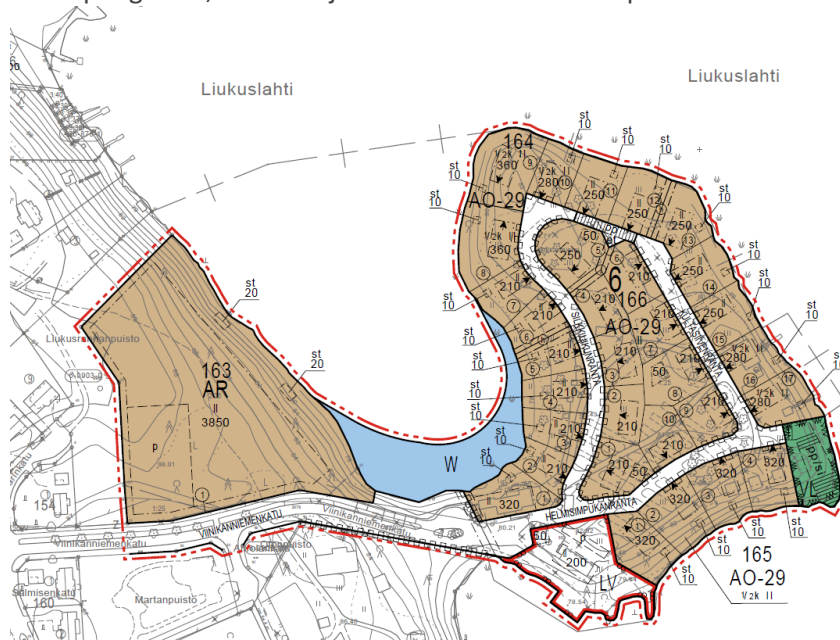
6. kaupunginosa, Kehon entisen pappilan ympäristön muutos puistosta pientaloalueeksi.

Kuva 3-15 Karttaote Kehon entisen Pappilan asemakaavamuutoksen kartasta. (Nokian kaupunki 2020)

Viinikanniemi

6. kaupunginosa, telttailu- ja leirintäalueen muutos pientaloasuinalueeksi (Viinikanniemi).

Kuva 3-16 Karttaote Viinikanniemen asemakaavaluonnoksen kartasta. (Nokian kaupunki 2020)

Nokian kartanon itäpuolinen alue

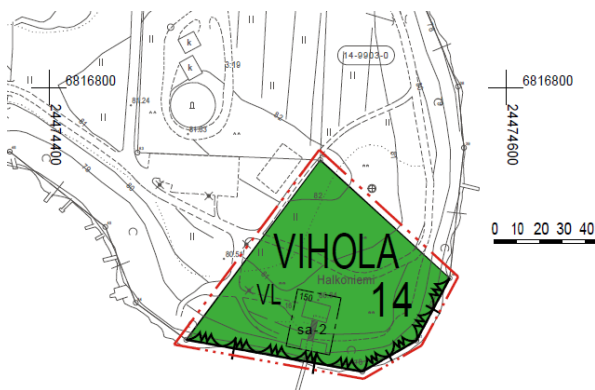
14. (Vihola) kaupunginosa, Nokian kartanon itäpuolisen alueen korttelirakenteen muutos.

Kuva 3-17 Karttaote Nokian kartanon itäpuolisen alueen asemakaavamuutoksen kartasta. (Nokian kaupunki 2020)

Halkoniemen virkistysalue

14. (Vihola) kaupunginosa, Halkoniemen virkistysalueen asemakaavan muutos.

Kuva 3-18 Karttaote Halkoniemen virkistysalueen asemakaavaluonnoksen kartasta. (Nokian kaupunki 2020)

Paratiisinkatu

Maanomistaja on hakenut kaavamuutosta alueelle. Kaupunki kehittää samalla omaa satama-alueitaan. Osa alueesta on tarkoitus muuttaa käyttötarkoitukseltaan mahdollistamaan asuinrakentaminen. Kaavoitus on vasta aloitusvaiheessa.

Lisäksi Nokian kaupungin kaavoituskatsauksessa 2019 on ohjelmoitu selvitysaluetta koskevia lähiaikoina vireille tulevia yleiskaavoja: Strateginen yleiskaava, Vihnusjärven pohjoisosan osayleiskaavan muutos ja Siuro-Linnavuori-Kulju osayleiskaava.

Kaavoituskatsauksessa 2019 ohjelmoituja selvitysaluetta koskevia lähiaikoina vireille tulevia asemakaavoja on kohde 27 Markluhta ja Hevoshaka:

Markluhta ja Hevoshaka

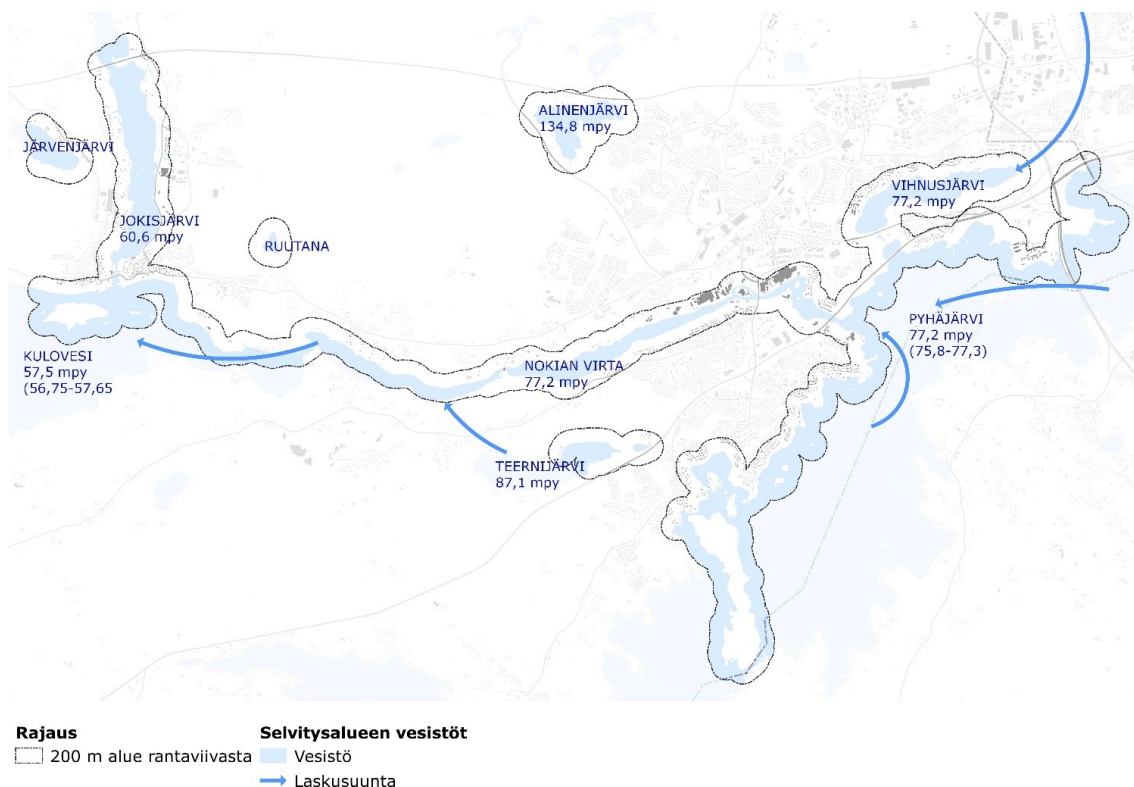
Markluhdanlahdelle ja Hevoshakaan on esitetty luonnonsuojelualueita, joka edellyttää asianmukaista asemakaavaprosessia. Samassa yhteydessä tarkastellaan lähialueen täydennysrakentamis-mahdollisuudet.

2.2 VESISTÖT

Selvitysalue kuuluu osaksi Kokemäenjoen vesistöaluetta. Kokemäenjoen vesistö on pinta-alaltaan 27046,12 km² ja siten Suomen viidenneksi suurin vesistö. Vesistöalue kattaa yhteensä noin 8 % koko Suomen pinta-alasta. Se on nimetty laskujokensa Kokemäenjoen mukaan. Alueen järvisyys on noin 11 %.

Pyhäjärvi on vesistön keskusallas, josta vedet virtaavat Nokianvirran kautta Kuloveteen ja edelleen Kokemäenjoen kautta Itämereen.

Pyhäjärvi, Kulovesi ja Jokisjärvi ovat säädeltyjä vesistöjä. Pyhäjärven veden pintaa säädelään Melon voimalaitoksella, joka sijaitsee selvitysalueella Nokianvirran puolivälissä. Jokisjärveä sääntelevä voimalaitos on Siuronkoskessa. Kuloveden pintaa säädelään Vammalassa sijaitsevalla voimalaitoksella.

Kuva 3-19 Selvitysalueen vesistöt ja niiden pinnankorkeudet ja laskusuunta.

Kahtalammi on noin 1,5 hehtaarin kokoinen, Teernijärveen laskeva, matala lampi aivan valtatie 12 (Turuntie) kupeessa. Lammen pinnan taso on noin 87,7 metriä. Lampi saa vetensä pääosin pohjoispuoliselta peltolaaksolta tulevista kahdesta ojasta.

Teernijärvi on kooltaan noin 71 hehtaaria. Järvestä on laskuoja Nokianvirtaan. Vedenlaadultaan järvi luokitellaan tyydyttäväksi.

Pyhäjärvi on Pirkanmaalla Vesilahdella, Nokialla, Tampereella, Pirkkalassa, Lempäälässä ja Akaalla sijaitseva järvi. Pyhäjärvi on Suomen 39:nneksi suurin järvi.

Pyhäjärvi kuuluu Kokemäenjoen vesistöön ja on vesistön keskusjärvi. Pyhäjärven valuma-alue on 17073 km². Vesi laskee Pyhäjärveen kahta reittiä. Pohjoisselälle vedet tulevat Tammerkosken kautta Näsijärvestä (Näsijärven reitti), jonka valuma-alue on 7 642 km². Etelämpää Pyhäjärveen laskee Vanajavedeltä (Vanajaveden reitti), jonka valuma-alueen suuruus on 8 641 km². Pyhäjärvi laskee Nokianvirran eli Emäkosken kautta Kuloveteen ja sieltä edelleen Kokemäenjoen kautta Pohjanlahteen.

Pyhäjärven muoto on pitkien niemien ja saarien erikokoisiin selkiin jakama pitkä ja kaarevan muotoinen järvi. Järven pituus on sen kaarevaa muotoa seuraten vajaa 50 kilometriä. Järven

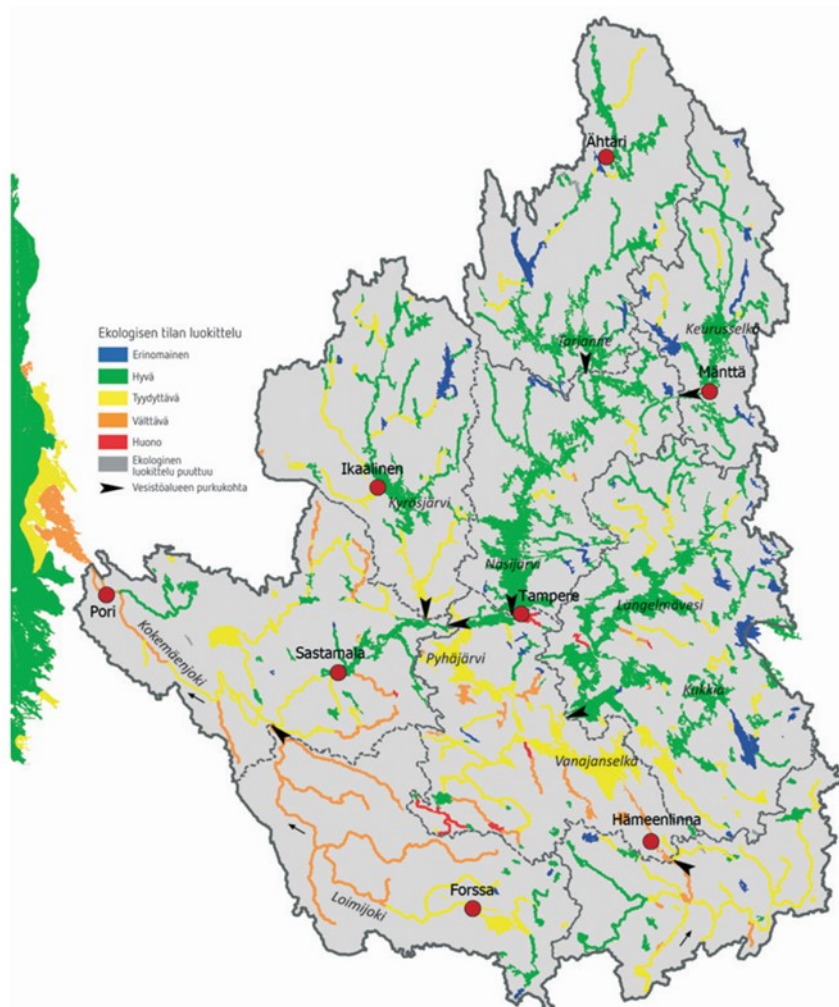
pohjoisosan jakaa kahtia suuri Luodonsaari, jonka pohjoispäässä on Sotkan taajaman kohdalla alle 50 metriä leveä salmi. Saaren eteläpäässä kulkee toinen yli 50 metriä leveä salmi Kaivanto. Tampereen ja Pirkkalan väliin sekä valtatie 3 katkaisemana Pyhäjärveen aukeaa laaja kymmenen kilometriä pitkä ja kolme kilometriä leveä selkä. Valtatie 3 lounaispuolelle jää seitsemän kilometriä pitkä ja enimmillään kolme kilometriä leveä järvenosa, jonka eteläinen osa on nimeltään Saviselkä. Nokialla ja Pirkkalankylää vastapäätä sijaitsee Pyhäjärven laskujoen Nokianvirran luusua ja sitä vastapäätä järveen laskee Savijoki. Pohjoisesta järveen laskee Vihnusjärven kautta Myllypuro ja Leppioja. Nokianvirtaan laskee suoraan Laajanoja pohjoisesta. Tämän järvenosan pohjoisrannat ovat lähes kaikki rakennettuja.

Vihnusjärvi on Nokian keskustan itäpuolella Tampereen rajaa vastassa sijaitseva järvi. Järvi on 2,5 kilometriä pitkä, 450 metriä leveä ja sen pinta-ala on 71 hehtaaria. Se on syntynyt Maatialanharjun ja Kappelinmäen taakse jääneeseen laaksoon ja sen vedet purkautuvat Pyhäjärven Maatialanlahteen 250 metristä ojaa myöten. Valtatie 12 Maatialanlahden ylittävää maantiepengerrys erottaa lahden Pyhäjärvestä, mutta sen vedet virtaavat lyhyen sillan ali Pyhäjärveen. Vihnusjärveen laskee kaksi lyhyttä ojaa Kankaantaan takaa, mutta pääosa vesistä on peräisin järven itäpäähän laskevasta Myllypurosta. Vihnusjärven vedenlaatua tutkitaan vuosittain ja siitä on olemassa runsaasti tietoa. Järven veden väri on lievästi ruskeaa ja vedessä on paljon humusta. Veden happamuustaso on humuksen määrästä huolimatta normaalia ja järven puskurikyky happamoitumista vastaan on hyvä. Veden happamuustasossa ei ole tapahtunut pitkään aikaan muutoksia. Järven ravinnetasot ovat fosforipitoisuuden osalta lievästi rehevöityneiden järvien tasoa. Alin pitoisuusarvo mitattiin loppukesällä 2019, jolloin fosforipitoisuus oli 9 mikrogrammaa litrassa vettä eli $\mu\text{g/l}$, joka alitti karujen järvien raja-arvon. Samaan on päädytty mittaamalla levien klorofyllipitoisuuksia. Järven vedet lämpötilakerrostuvat talvisin ja kesäisin. Kevään ja syksyn täyskierrot onnistuvat täysin. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, ettei järvestä esiinny happiongelmia. Vihnusjärvi soveltuukin virkistyskäyttöön hyvin ja sen vedenlaatu olisi muuten erinomainen, ellei vedessä olisi niin paljon humusta ja ravinteita.

Alinenjärvi sijaitsee Nokian taajama-alueen länsipuolella valtatie 11 eteläpuolella. Järven pinta-ala on noin 44 hehtaaria. Järvi on noin 1,3 kilometriä pitkä ja leveimmältä kohdaltaan noin 800 metriä leveä. Järven vesiallas on kaksiosainen. Keskellä järveä kaksi niemeä erottavat isomman läntisen altaan itäisestä altaasta. Altaiden välinen salmi on kivinen. Länsialtaassa on 30 metriä leveä saari ja itäaltaan etelärannassa sijaitsee pieni luoto. Järveen laskee viisi lyhyttä suo-ojaa, mutta tärkein tulo-oja on Ylisenjärven 400 metriä pitkä laskuoja. Se laskee järveen kohdassa, missä valtatie 11 sivuaa näkyvästi järven koillisrantaa. Järven oma laskuoja Laajanoja lähtee järven eteläpäästä ja juoksee luontaisesti mutkitelleen koko viiden kilometrin matkansa Nokian taajama-alueella. Laajanoja alittaa monia katuja ja se muodostaa alajuoksulla pieniä patoaltaita ennen kuin se laskee Nokianvirtaan. Veden laskennallinen viipymä järvestä on 252 vuorokautta. Järven rantaviivan pituus on noin 5 kilometriä.

Nokianvirta on Kokemäenjoen vesistöön kuuluva joki Nokialla. Se virtaa Tampereen Pyhäjärvestä Kuloveteen. Putouskorkeus on 20 metriä. Nykyään Nokianvirrassa ei ole lainkaan

koskimaisia osuuksia, mutta joki kulkee syvässä rotkossa. Jylhimmillään rotko on Melon voimalaitokselta alajuoksun suuntaan.

Kuva 3-20 Kokemäenjoen vesistöalueen vedenlaatu (KVVY 2013).

2.2.1 Vesireitit

Kokemäenjoen vesistössä on 17 kanavaa. Nokianvirran (Melo), Tammerkosken tai Kokemäenjoen padoilla ei ole sulkuportteja, joten Kokemäenjoen vesistössä on kaksi erillistä vesireittiä, Näsijärven reitti sekä Pyhäjärven-Vanajan reitti. Pidemmän aikavälin suunnitelmissa on ollut esillä myös Kokemäenjoen kanavoinnin kehittäminen. Reitti Tampereelta ja Nokialta Pyhäjärven-Vanajan kautta Turenkiin on noin 150 km pitkä. Längelmäveden reitin vesitie Vanajalta Läkipohjaan on noin 80 km pitkä. Luopioisten Aitooseen johtava vesitie Vanajalta on noin 30 km pitkä. Pälkäneeltä Mallasvedeltä itään Hauhon kirkonkylään johtava vesitie on noin 30 km pitkä.

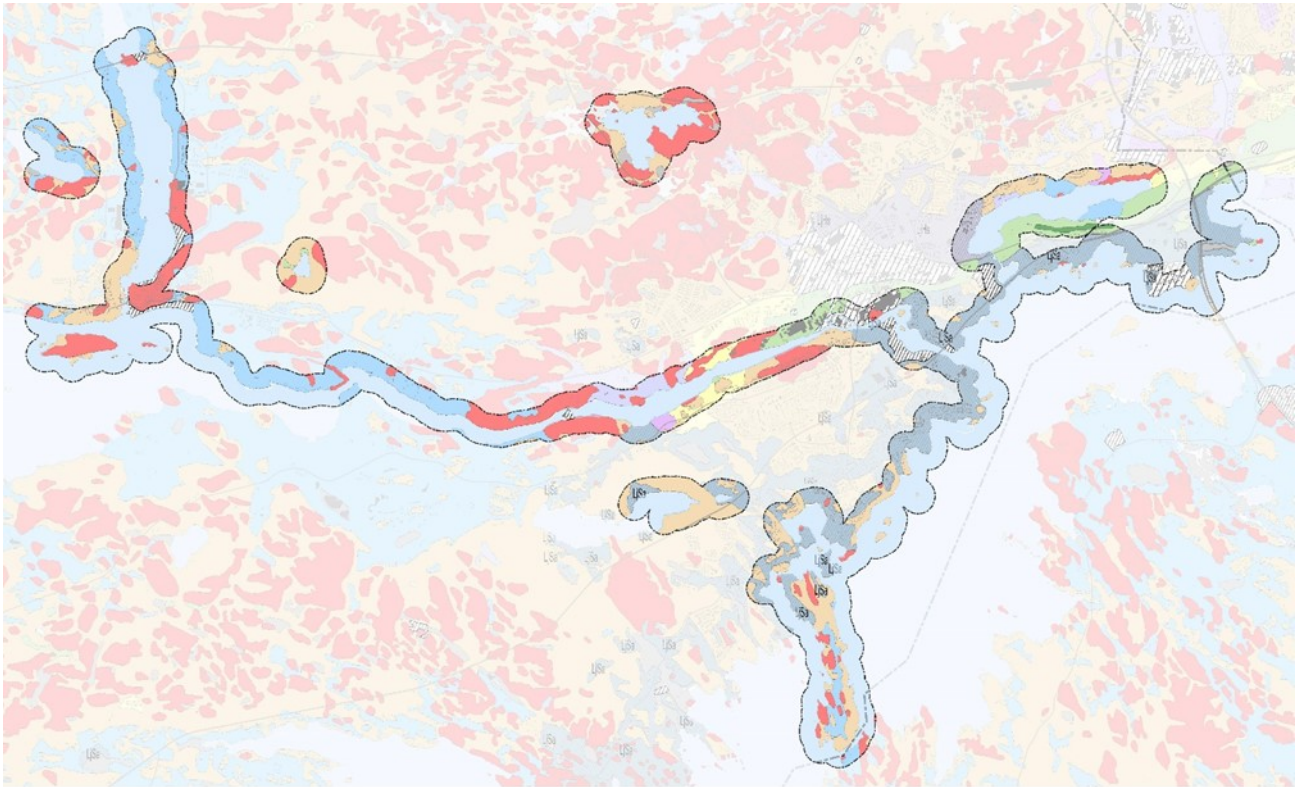
Hauhon Alvettulasta pohjoiseen Vihavuoteen johtava reitti on noin 25 km pitkä ja Tuulokseen johtava reitti noin 20 km pitkä. Kaikkiaan Pyhäjärven-Vanajan reitin vesistössä on vesiteitä runsaat 300 km.

2.3 MAAPERÄ

Maaperältään Nokian ranta-alueet ovat Kulovedellä ja Jokisjärvellä pääsoin savea ja Pyhäjärven rannalla liejusavea. Paikoin erityisesti Nokianvirran ja Siuron alueella on myös jyrkkäpiirteisiä kalliorantoja. Alisenjärven rannat ovat pääsoin kalliota tai moreenia ja Teernijärven rannat pääsoin moreenia.

Vihnusjärven eteläranta ja osin Nokianvirran pohjoisranta ovat hiekka- ja sorapitoista harjualueutta. Vihnusjärven rannat ovat kauttaaltaan jyrkkäpiirteisiä. Siuronmäen rannat, Nokian keskusta-alueen ja Putaanvirran eteläranta sekä Pitkäniemen rannat ovat osin täyttömaata. Kahtalammen rannat ovat maaperältään pääsoin liejusavea.

- Kalliomaa, maaperite enintään 1 m (yleensä moreenia) (Ka)
- Rapakallio (RpKa)
- Rakka (RaKa)
- Lohkareita (Lo)
- Kiviä (Ki)
- Hiekkamoreeni (Mj), Soramoreeni (SrMj)
- Hienoainesmoreeni (HMr)
- Sora (Sr)
- Hiekka (Hk)
- liejuinen Hiekka, humuspitoisuus 2-6 % (LjHk)
- karkea Hieta (KHt)
- liejuinen Hieta (karkea), humuspitoisuus 2-6 % (LjHt)
- hieno Hieta (HHt)
- liejuinen hieno Hieta, humuspitoisuus 2-6 % (LjHHt)
- Hiesu (Hs)
- Liejuhiesu, humuspitoisuus 2-6 % (LjHs)
- Savi (Sa)
- Liejusavi, humuspitoisuus 2-6 % (LjSa)
- Lieju, humuspitoisuus yli 6 % (Lj)
- Rahkaturve (St)
- Saraturve (Ct)
- Turvetuotantoalue (Tu)
- Täytemaa (Ta)
- Kartoittamaton (O)
- Vesi (Ve)

Rajaus
 200 m alue rantaviivasta

Kuva 3-21 Ote maaperäkartasta (1:20 000). (GTK 2020)

2.4 LUONNONYMPÄRISTÖ

Nokian rannat ovat luontoarvoiltaan rikkaita. Useimmat Nokian rantojen arvokkaista luontokohteista ovat lehtoja tai lehtomaisia metsiä, joita luonnehtivat pähkinäpensaat ja jalopuut, erityisesti kynä- ja vuorijalava. Myös vesilinnustoltaan ja muulta lajistoltaan sekä virkistyskäytöltään arvokkaita kohteita on useita.

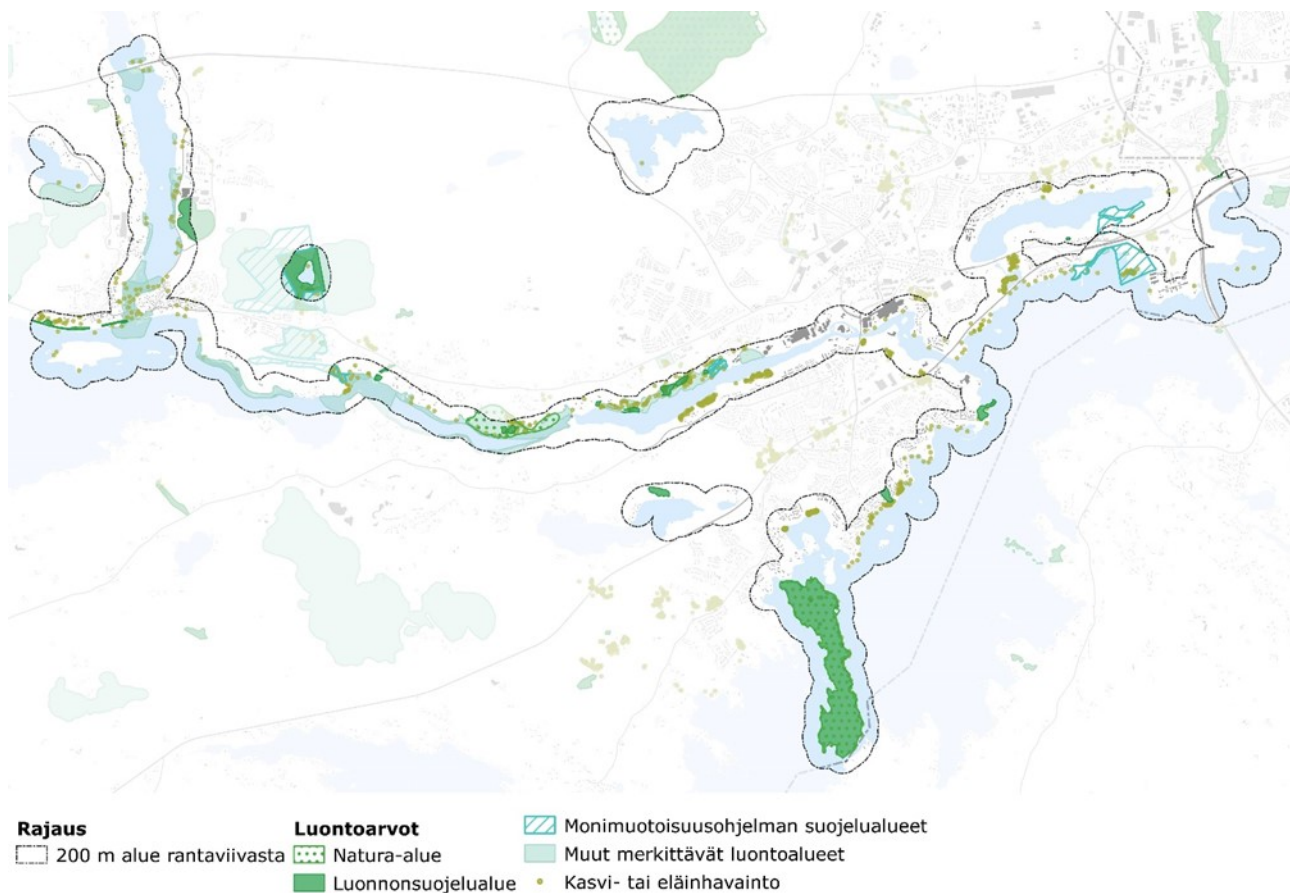
Selvitysalueen sisällä on kahdeksan luontotyyppirajauksella rauhoitettua pienialaista suojelualuetta, joista valtaosa on pähkinäpensaslehtoja. Lisäksi Siurossa sijaitsee yksi erityisesti suojeltavan lajin, palosirkan, suojelualue. Luodon saari on suurin Nokian kaupungin omistama luonnonsuojelualue. Saaren pohjoisosat ovat kuitenkin Nokian ja Tampereen seurakunnan omistamia. Muita ranta-alueiden suojelualueita ovat Nokian kaupungin omistama Ruutana sekä yksityinen suojelualue Viholassa.

Suojelualueiden ulkopuolella on uhanalaisia ja rauhoitettuja kasvi- ja eläinlajeja, joista osa on myös erityisesti suojeltuja tai luontodirektiivin mukaisia lajeja. Nokian ranta-alueet tunnetaan

varsin hyvin kasvillisuudeltaan ja viime vuosina tehdyt liito-oravaselvitykset ovat antaneet hyvän kuvan lajin levinneisyydestä myös selvitysalueen sisällä. Niin ikään linnusto tunnetaan hyvin arvokkaimmista kohteista. Muiden lajiryhmien kuten esimerkiksi lepakoiden ja sudenkorentojen osalta alueet tunnetaan heikommin.

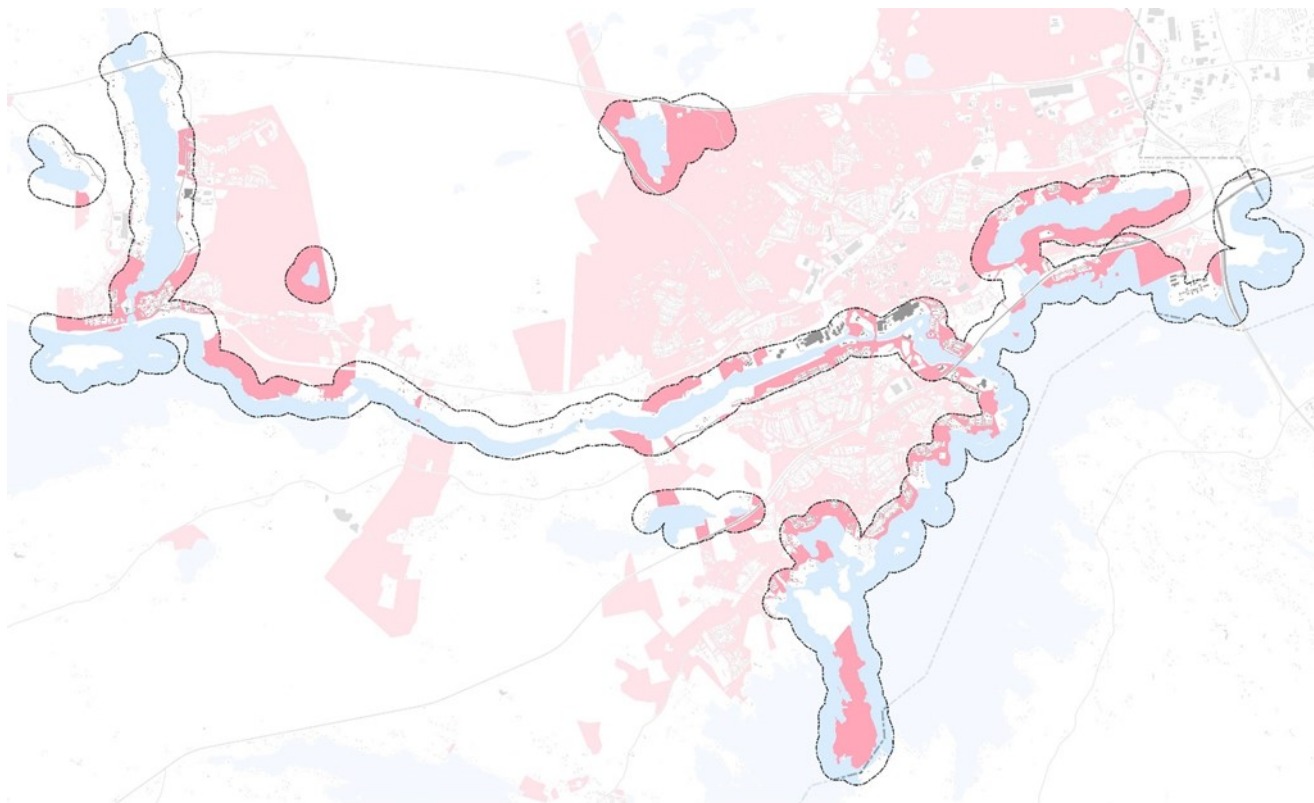
Osa erityisen arvokkaista kohteista on suunniteltu suojeltavan. Nämä kohteet sijaitsevat Markluhdanlahdella, Maatialanharjulla, Utolassa, Intianlahden muinaisuomassa sekä Ruutanassa.

Nokian kaupungilla on valmisteilla monimuotoisuusohjelma 2019–2025. Nokian kaupungin vuosien 2019 – 2025 monimuotoisuusohjelmassa otetaan kantaa siihen, miten kaupunki voi toiminnassaan edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja tuottaa samalla asukkailla terveellisen ja viihtyisän elinympäristön. Monimuotoisuusohjelmassa tarkastellut suojelukohteet ja -alueet on huomioitu tässä työssä.

Kuva 3-22 Nokian arvokkaat luontokohteet, Natura-alueet ja perustetut luonnonsuojelualueet suunnittelualueella.

2.5 MAANOMISTUS

Rajaus **Nokian kaupungin maanomistus**
 200 m alue rantaviivasta Kaupungin maanomistus

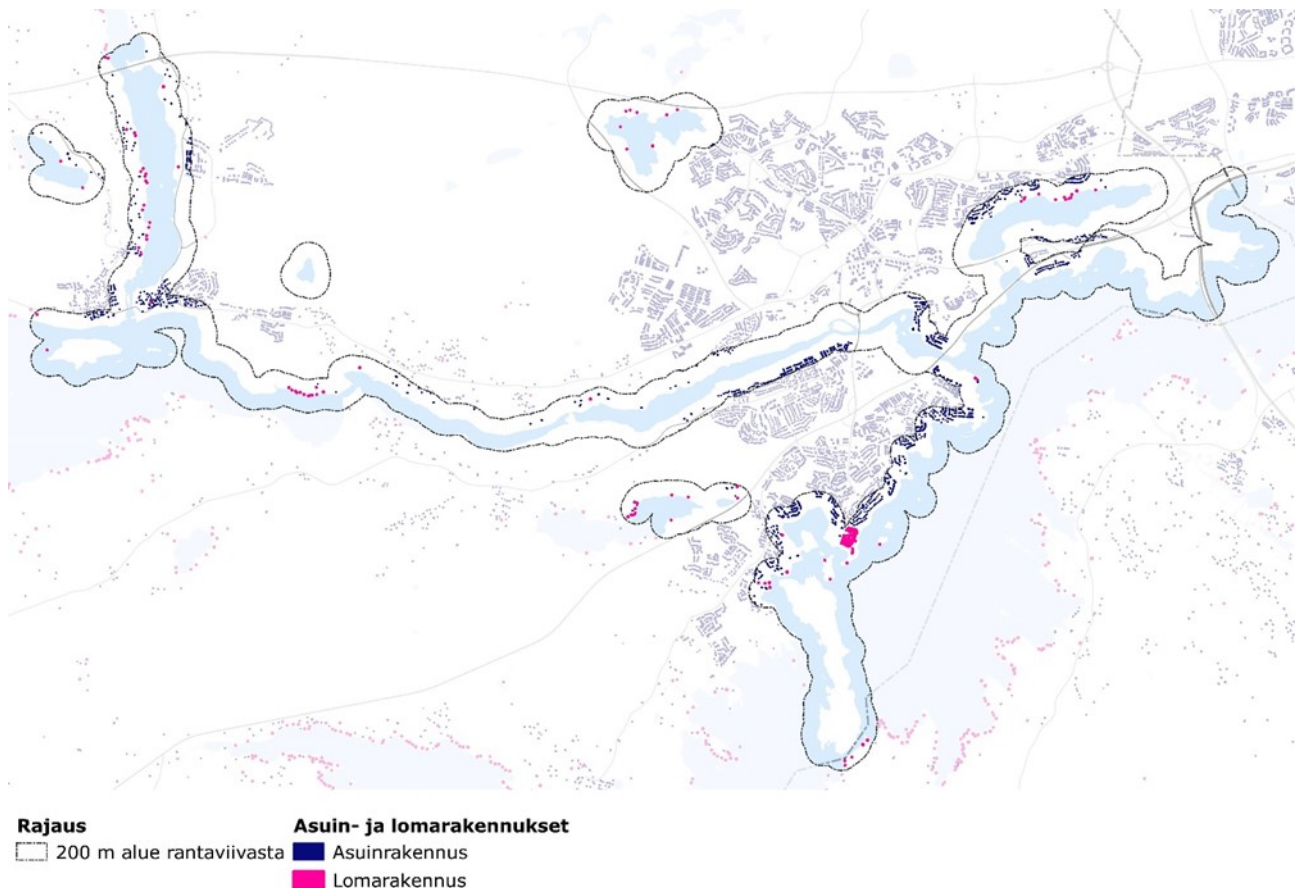
Kuva 3-23 Nokian kaupungin maanomistus rantavyöhykkeellä on osoitettu punaisella värillä.

Nokian kaupunki omistaa selvitysalueen ranta-alueista noin neljänneksen. Siitä suurin osa on kaavoitettu virkistysalueeksi, mutta osalla alueista ei ole asemakaavaa. Kaupungilla ei ole omarantaista rakentamista. Yksityisten omistuksessa on kaavoitettuja ja kaavoittamattomia omarantaisia kiinteistöjä selvitysalueella yhteensä parikymmentä.

2.6 VÄESTÖ JA YHDYSKUNTARAKENNE

Selvitysalueella on yhteensä noin 4150 rakennusta, joista 1315 asuinrakennuksia. Nokian keskustaajaman, Siuro-Linnavuoren ja Korvolan alueilla asuu yhteensä noin 3818 asukasta alle 200 metrin etäisyydellä rannasta. Nokian kaupungin asukkaista se on noin 11 %. Järven rantavyöhykkeellä asuu 2960 asukasta ja joenrantavyöhykkeellä 933 asukasta, joista Keskustaajamassa yli 3000, Siuro-Linnavuorella noin 630 ja Korvola-Nokianvirta-alueella noin 60 asukasta.

Yksityisessä omistuksessa on yhteensä noin 17 omarantaista asemakaavan mukaista asuinrakennuspaikkaa ja 3 asemakaavoittamatonta omarantaista rakennuspaikkaa. Loma-asuntoja selvitysalueella on suurempina keskittyminä Vihnusjärven pohjoisrannalla, Kehonnokan alueella sekä sen edustalla Latosaassa ja Kirkkosaassa, Teernijärven rannalla, Alisenjärven rannalla, Lukkisalmissa sekä Uudenkylän ja Pökkylän alueilla.

Kuva 3-24 Suunnittelualueella sijaitsevat loma- ja asuinrakennukset.

2.7 PALVELUT JA VIRKISTYS

Uimarannat

Kaupungin alueella sijaitsee yhteensä seitsemän uimapaikkaa:

- Kennonnokan uimaranta, Vihnusjärvi, kesäteatterin läheisyydessä
- Vanhainkodin uimaranta, Vihnusjärvi
- Linnavuoren uimaranta, Miharintie, Jokisjärvi
- Liukuslahden uimaranta, Nurmiahteenraitti, Pyhäjärvi
- Alisenjärven uimaranta, Pinsiöntie, Alinenjärvi
- Viinikanniemen uimaranta, Viinikanniemenkatu, Pyhäjärvi
- Halkoniemen uimaranta, Ojanteentie, Pyhäjärvi

Venepaikat

Kaupungin vuokraamia venepaikkoja huoltaa infrapalvelut. Kaupungilla on venepaikkoja Alisenjärven rannalla, useassa kohtaa Vihnusjärven rannalla, Maatialassa, Korvolassa, Linnavuorella, Knuutilassa, Pappilanrannalla, Halkoniemessä, Kehon ja Hasselbackan alueella sekä Liukuslahdella.

Veneenlaskupaikat löytyvät Linnavuoresta, Knuutilasta sekä Nokian satamasta (Edenin alue).

Matonpesupaikat

Kaupungilla on matonpesupaikkoja Siurossa, Sotkanvirrassa ja Tyrkkölänrannalla.

Leikkipaikat

Leikkipaikkoja kaupungilla on runsaasti ja niistä suunnittelualueella sijaitsevat Sorkan alueella sijaitseva Martanpuiston leikkipaikka, Kyöpelinvuoren Tiesenpuiston leikkipaikka, Siuron kisapuiston leikkipaikka sekä Maatialanrannan ja Kennonnon leikkipaikat.

Retkeilyreitit ja rakenteet

Kaupungin ylläpitämiä reittejä sijaitsee Ruutanassa ja Luodon saarella ja lisäksi Hakavuorella ja Maatialanharjulla on luontopolut. Luodon saarella ja Ruutanassa sijaitsee nuotiopaikat ja Knuutilassa sekä Markluhdanlahdella lintutornit.

Kaupungin ylläpitämiin palveluihin liittyvät ongelmat

Kaupungin omistamia ranta-alueita on paikoin otettu luvatta käyttöön. Erityisesti venepaikkojen alueilla on paikoin rakennettu laitureita ilman asianmukaista lupaa. Ranta-alueen luvaton haltuunottoa on tapahtunut Putaanvirran pohjoisrannalla, jossa kaupungin omistamalle virkistysalueelle on rakennettu aitoja, portaita, laitureita ja oleskelualueita. Kehossa ranta-aluetta on raivattu omavaltaisesti. Uimarannat ovat myös olleet aika ajoin ilkeiden kohteena.

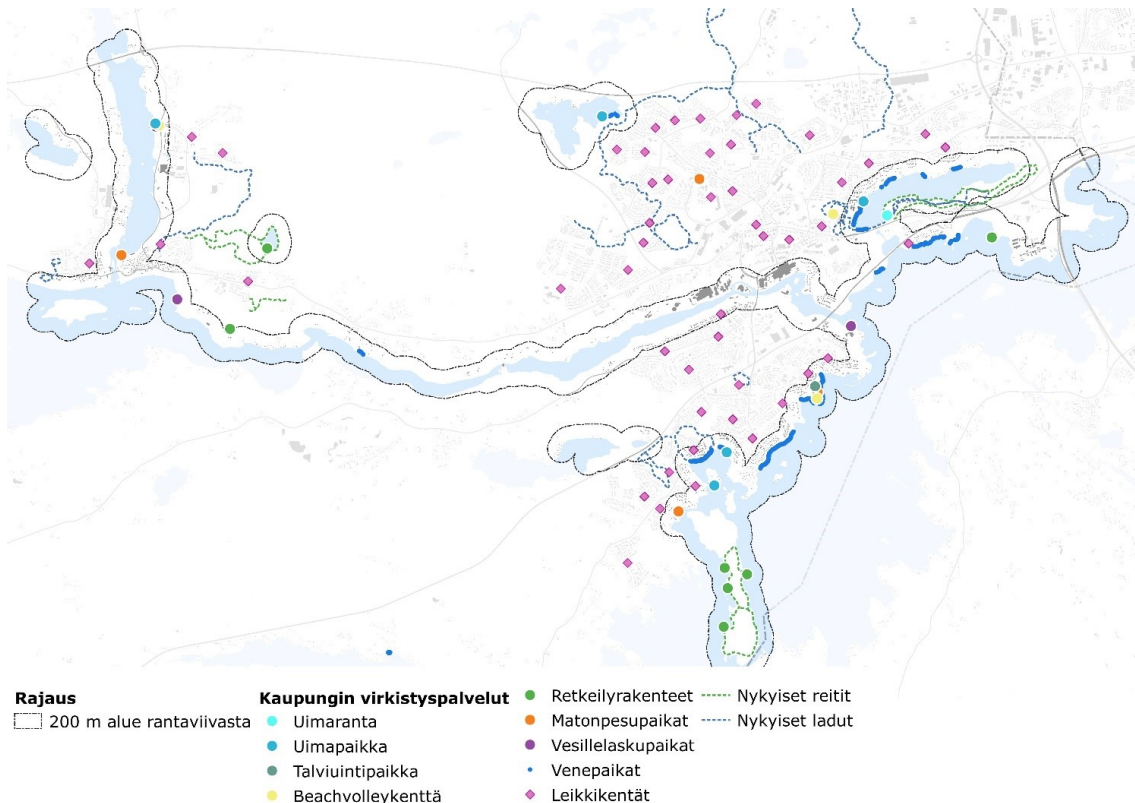

Kuva 3-25 Omatoimista raivausta Kehon alueella vuodelta 2018 (Nokian kaupunki)

Muut virkistyskohteet ja – palvelut

Kehon siirtolapuutarha sijaitsee Nokiassa, kauniilla alueella Pyhäjärven niemessä. Nokian seurakunnan omistamalla alueella on 94 puutarhapalstaa mökkeineen. Siirtolapuutarhan toiminnasta vastaa Kehon Siirtolapuutarhayhdistys ry.

Alisenjärven rannalla on neljä yhteisöjen ylläpitämää rantamajaa. Pohjoisrannalla on lomakylä ja Nokian Invalidien lomakoti. Nokian Urheilijoiden maja sijaitsee etelärannalla Laajanojan Luusuan länsipuolella ja länsirannalla on Nokian Rastin vuokramaja.

Kuva 3-26 Kaupungin leikkipaikat, matonpesupaikat, veneenlaskupaikat, venepaikat, ulkoilureitit, parkkipaikat ja nuotiopaikat sekä lintutornit.

2.8 MAISEMA JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ

2.8.1 Historia

Nokia on muinaisen Pirkkalan pitäjän sydäneluetta, helppokulkuisten harjujaksojen ja ikiaikaisten vesireittien risteyskohtaan syntynyt. Kalaisa Emäkoski houkutteli asukkaita jo varhain. Nokianvirtaa reunustaa katkeamaton pääosin rautakautisten (500 eKr.–1150 jKr.) muinaisjäännösten ketju, mikä kertoo virran merkityksestä kulkureittinä ja kalavetenä. Pyhäjärven ja Kuloveden rannoilta on löydetty niin kivi- kuin rautakautisiakin muinaisjäännöksiä (Nokian kaupunki 2020).

Nokialla oli kolme jo keskiajalla syntynyttä kartanoa: Penttilä, Viikki ja Nokia. Kartanot toimivat monissa asioissa edelläkävijöinä levittäen mm. uusinta tietoa maanviljelyksestä (Pirkanmaan liitto 2016).

Mahtipitäjän agraaria hiljaiseloa uinunut Pirkkala heräsi uuteen aikaan 1860-luvulla, kun vuori-insinööri Fredrik Idestam perusti vuolaan Emäkosken pohjoisrannalle uusinta paperinvalmistustekniikkaa edustaneen puuhiomon (Nokian kaupunki 2020). Emäkosken ympäristö oli ennen teollisuutta Nokian ja Viikin kartanoiden hallussa. Ensimmäinen

teollisuustontti vuokrattiin Viikin kartanolta, ja myöhemmin teollisuusalue laajeni Nokian kartanon maiden ostolla. Fredrik Idestamin Nokialle 1868 perustama hiomo oli samanaikaisen Mäntän hiomon kanssa Suomen varhaisimpia. Nokialla aloitettiin myös ensimmäisenä maassa sulfiittiselluloosan valmistus 1886. Paperitehdas oli käynnistynyt kuusi vuotta aiemmin. (Museovirasto 2020)

Samanaikaisesti Nokianvirralla tapahtuneen kehityksen myötä alkoi Siuronkoskelle syntyä teollisuutta. Vesivoima ja erinomaiset liikenne yhteydet vesireittien, rautatien ja Tampere – Turku -maantien ansiosta houkuttelivat yrittäjiä (Nokian kaupunki 2020). Siuronkoski oli historiallinen myllynpaikka jo ainakin 1400-luvulla (Museovirasto 2020).

2.8.2 Maisema

Maisemamaakunta

Ympäristöministeriön maisema-alue työryhmän mietinnössä Suomi on jaettu luonnon- ja kulttuurimaiseman piirteiden perusteella kymmeneen maisemamaakuntaan (Ympäristöministeriö 1992a). Maisemamaakuntajaossa selvitysalue kuuluu Hämeen viljely- ja järvimaan maisemamaakuntaan ja tarkemmassa seudullisessa jaottelussa Keski-Hämeen viljely- ja järvisuuteun.

Keski-Hämeen viljely- ja järvisuuden maisemat ovat hyvin monimuotoisia ja usein pienipiirteisiä. Tämä johtuu paitsi vaihtelevista luonnonoloista, myös monipuolisesta ja pitkään jatkuneesta sekä alkutuotantoon että teollisuuteen liittyvästä elinkeinoelämästä (Ympäristöministeriö 1992a).

Maisemarakenne ja maisemakuva

Selvitysalue on maisemakuvaltaan hyvin vaihteleva. Alue rajautuu kahteen suureen vesistöön, Pyhäjärveen ja Kuloveteen. Näitä vesistöalueita yhdistää Nokianvirta, joka on ikivanha kallioperän murroslaakso. Nokianvirta on jyrkkärantainen vesialue, jonka maisemaan kuuluvat jyrkkien kallioseinämien lisäksi Kuloveteen viettävät avoimet savimaalle perustetut viljelymaisemat. Alueen maisemakuvan erikoisuutena on myös Vihnusjärven eteläpuolitse kohti Nokianvirtaa kulkeva harjualue. Selvitysalue rajautuu myös monin paikoin laajoihin metsäisiin selännealueisiin.

2.8.3 Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Museoviraston rakennetusta kulttuuriympäristöstä laatima inventointi RKY on valtioneuvoston päätöksellä (Valtioneuvoston päätös RKY 2009) otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi. Inventoinnin kohteet tulee huomioida alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenne, kylä- ja kaupunkikuva pyritään turvaamaan sekä säilyttämään alueilla jo olevia rakennuksia ja

ympäristöjä. Lisäksi tavoitteena on mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Säilyttämisen ja muutosten laajuus ja sisältö ratkaistaan kaavoituksella. (Museovirasto 2020)

Selvitysalueelle sijoittuu neljä valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä, Nokian teollisuuslaitokset, Nokian kirkko ja Maatialan pappila, Pitkäniemen sairaala, Siuronmäki ja rautatieasema, sekä pieni osa Kauniaisten ja Kuljun kartanot kulttuuriympäristöalueesta.

Nokian teollisuuslaitokset käsittävät Nokianvirran Emäkosken varrelle perustetut metsä- ja kumiteollisuuden tuotantolaitokset, jotka kuuluvat Suomen teollistumisen keskeisiin ympäristöihin. Teollisuuslaitokset muodostavat historiallisesti laajan, kerroksellisen ja arkkitehtonisesti arvokkaan kokonaisuuden, joka on edelleen teollisessa käytössä. Nokian kirkko ja Maatialan pappila kulttuuriympäristökokonaisuudessa Nokian pyörökirkko muodostaa korkealla harjulla maisemallisesti keskeisen ja näkyvän maamerkin tärkeän vesireitin ja vanhan maantien varrella. Kirkkomaisemaan liittyy harjun laella oleva kiviaidan ympäröimä hautausmaa sekä Pyhäjärven rannalla Maatialan pappilan pihapiiri. Pitkäniemen paviljonkityyppinen sairaala on 1800-luvun lopulla Pyhäjärveen pistävälle niemelle rakennettu laaja, toistakymmentä rakennusta käsittävä mielisairaala, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan lukuun ottamatta vähäistä lisärakentamista.

Siuronmäki ja Siuronkosken ympäristö asuinalueineen, rautatieasemineen ja teollisuusrakennuksineen on yksi Ylä-Satakuntaan 1900-luvun alussa muodostuneista liikenteellisistä ja teollisista solmukohtista. Koskivoiman partaalle kahden vilkkaan laivareitin ja rautatien yhtymäkohtaan rakentunut alue on asutus-, teollisuus- ja liikennehistoriallisesti poikkeuksellinen kokonaisuus. Kauniaisten ja Kuljun kartanot lähekkäin sijaitsevina talouskeskuksineen, puistoineen ja viljelyksineen muodostavat 1600-luvun läänityksestä juontuvan kartanomaiseman. (Museovirasto 2020)

Maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat

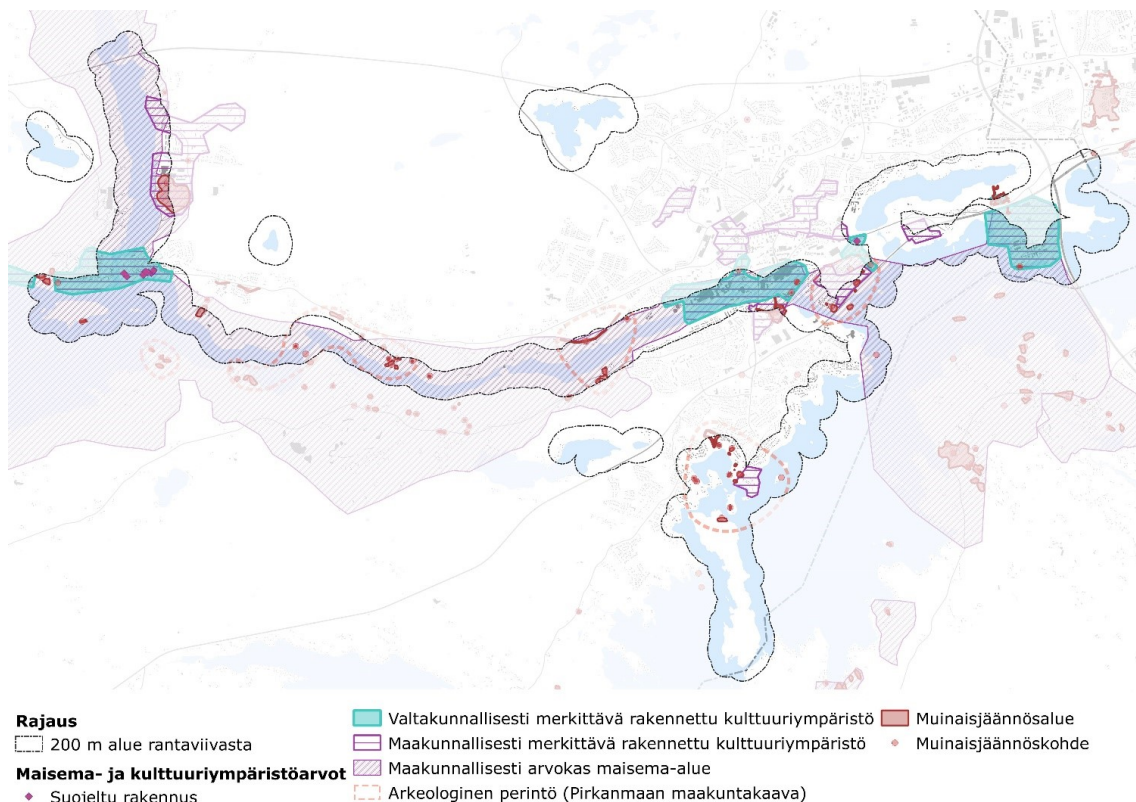
Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava, jonka Pirkanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 27.3.2017. Lähes koko selvitysalueen kattaa laaja maakunnallisesti arvokas Pyhäjärven-Nokianvirran-Kuloveden kulttuurimaisema. Alueen luonnonpiirteitä hallitsee Nokian virta ja pinnanmuotojen nopeat vaihtelut. Kulttuurimaiseman ydinalue on Nokianvirta, jolla on ollut ratkaiseva merkitys alueen asuttamisessa. Vesireitit, Siuronkoski ja maareitit loivat luontaiset edellytykset asutukselle. Penttilän kylä Siuron kupeessa on yksi Nokian vanhimmista asutusseuduista. (Pirkanmaan liitto 2013)

2.8.4 Arkeologinen kulttuuriperintö

Muinaisjäännöksiä suojellaan muistoina maamme aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kulttuurimaisemassa muinaisjäännökset muodostavat vanhimman ajoitettavan elementin ja siten lähtökohdan maiseman eri osa-alueita tarkasteltaessa. Kiinteät muinaisjäännökset on Suomessa rauhoitettu muinaismuistolailla (295/63). Sen mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman lain

nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Muinaismuistolaki rauhoittaa automaattisesti ilman eri toimenpiteitä lain piiriin kuuluvat kiinteät muinaisjäännökset ja kieltää sellaiset toimenpiteet, jotka saattavat olla vaaraksi muinaisjäännöksen säilymiselle. Muinaismuistolaki määrää yleisen maankäyttöhankkeen tai kaavoituksen suunnittelijan selvittämään suunnitelman vaikutukset kiinteään muinaisjäännökseen. Lain mukaan yleisen tai suurehkon yksityisen työhankkeen toteuttajan on rahoitettava hankkeen aiheuttamat tutkimukset. (Museovirasto 2020)

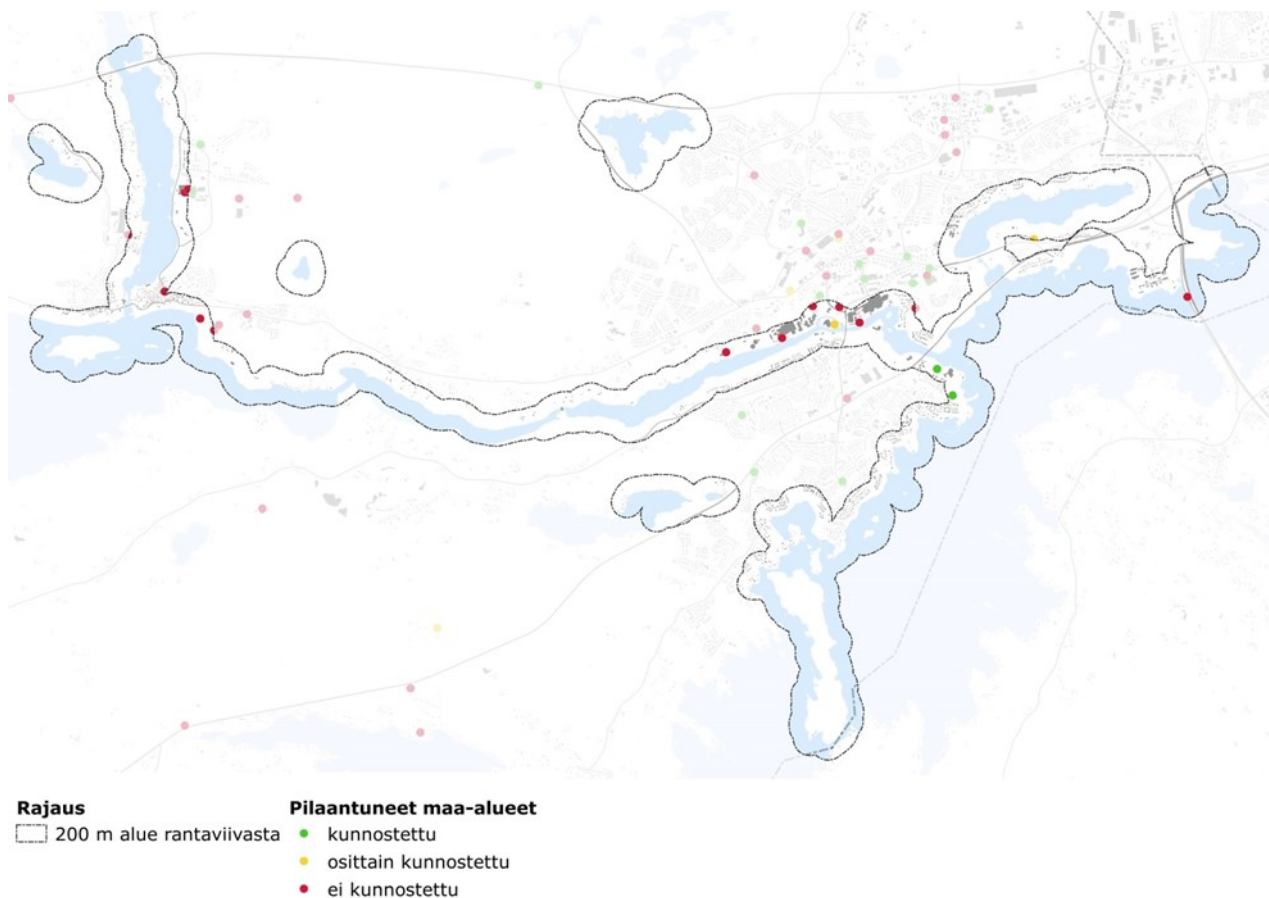
Selvitysalueella sijaitsee runsaasti tunnettuja muinaisjäännöskohteita. Kiinteät muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet edustavat alueella monipuolisesti erilaista arkeologista kulttuuriperintöä, sillä selvitysalueelta löytyy muun muassa rautakautiseen puolustusvarustukseen kuuluva linnavuori, kivikautisia asuinpaikkoja, historiallisen ajan kulkuväyliä edustava vanha ratapohja Haaviston Harjuniityssä ja Nokian kartanon moniperiodinen kohde, jonka puistossa on todennäköisesti 1500-luvun alkupuolella rakennetun kappelin kiviperustusta. Pirkanmaan maakuntakaavaan on lisäksi muodostettu näistä Pirkanmaan merkittävimmät kiinteiden muinaisjäännösten keskittymät, joita selvitysalueelle sijoittuu yhteensä neljä. (Museovirasto 2020)

Kuva 3-27 Maisema-alueet, rakennetut kulttuuriympäristöt, muinaisjäännösalueet ja suojellut kohteet suunnittelualueella.

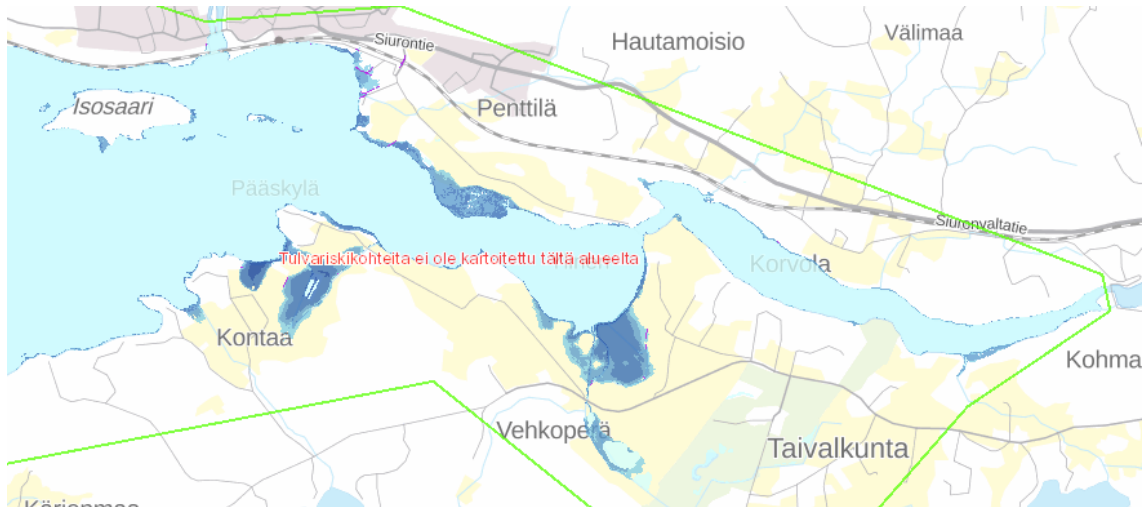
2.9 PILAANTUNEET MAA-ALUEET

Suunnittelualueella sijaitsee useita pilaantuneiden maiden kohteita, joista ranta-alueella sijaitsee kahdeksan. Jo kunnostettuja kohteita ovat Sattulan sahan varastojen ja kaatopaikan kohteet, joiden toiminta on päätynyt. Keskusta-alueella toiminnassa olevia kohteita ovat Nokian Renkaiden, Nokian Paperin ja Nokian jätevedenpuhdistamon Kullaanvuoren kohteet, joita ei ole kunnostettu. Tehdassaaren osalta toiminta on päätynyt ja kohde on osittain kunnostettu. Siuron alueella olevia kohteita ovat Siuron Saha ja Valmet Oy:n jätekuopat Linnavuorella. Näitä kohteita ei ole kunnostettu.

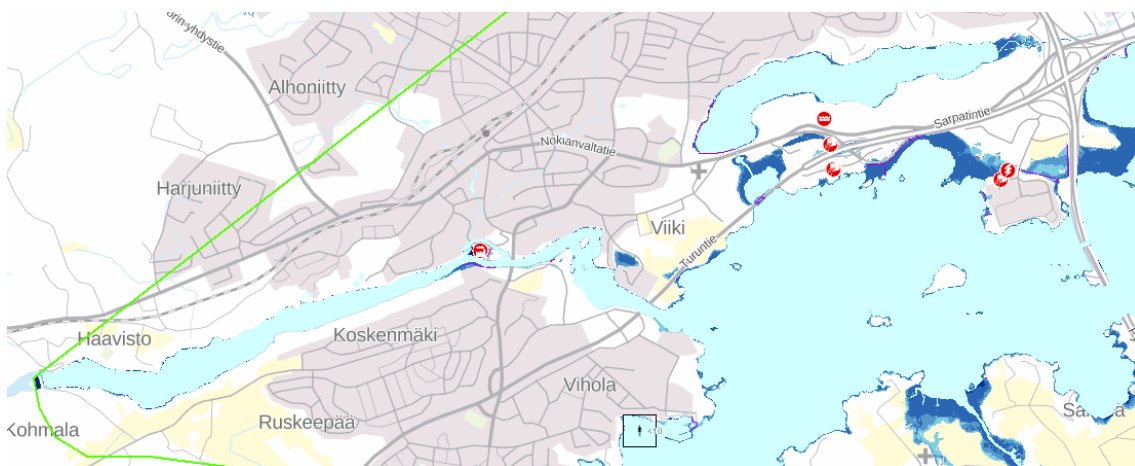

Kuva 3-28 Pilaantuneet maa-alueet suunnittelualueella.

2.10 TULVAVAARA

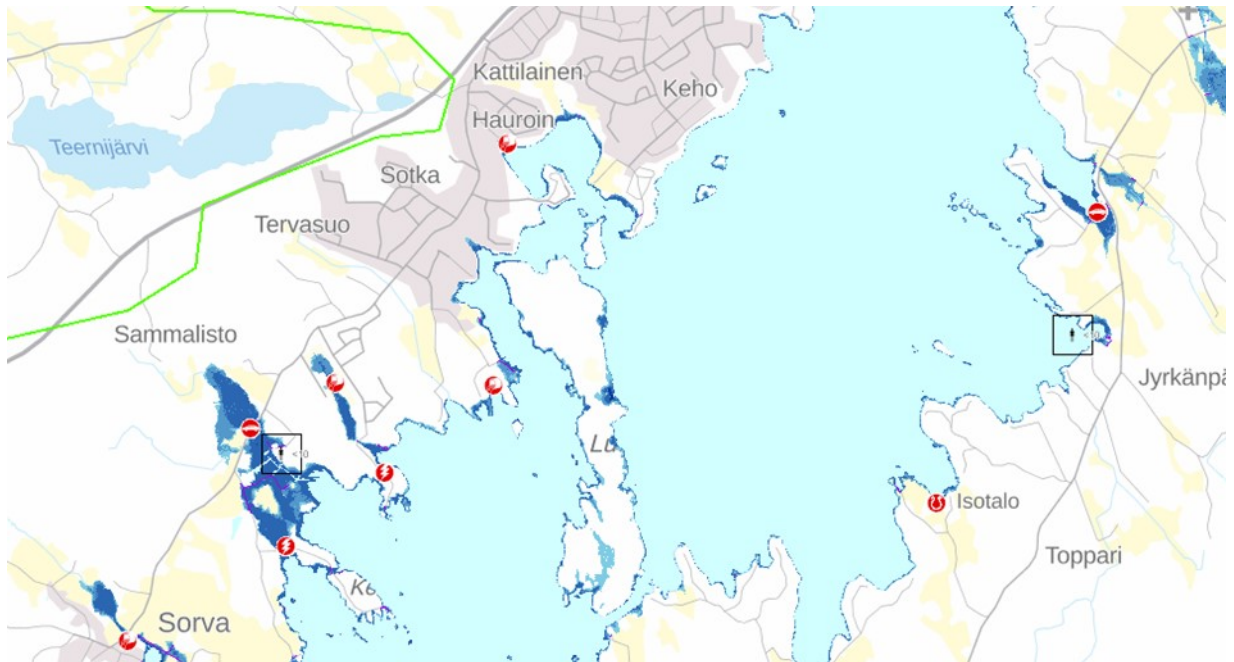

Kuva 3-29 Tulvakartoitettu alue Kuloveden itäpäässä. Tulvariskikohteita ei ole kartoitettu tältä alueelta. (Tulvakarttapalvelu 2020)

Määritetyt tulva-alueet, vesistötulva, 1 1000a (0,1 %), vesisyvyys Pyhäjärvi (Pirkanmaa), hätä-HW Riskikohteet

	tulvasuojeltu kiinteillä rakenteilla		Terveystieteiden tutkimuskeskus		Teollisuus
	tulvasuojeltu ennalta sovitulla tilapäisillä toimenpiteillä		Vaikkeasti evakuoitava rakennus		Eläinsuojelu
	alle 0.5 m		Päiväkoti		Jätteenkäsittely
	0.5...1 m		Paloasema		Kalankasvatus
	1...2 m		Oppilaitos		Vedenotto
	2...3 m		Tietoliikenne		Vesimuodostuma
	yli 3 m		Energiantuotanto ja -siirto		Uimaranta
	tulvan peittämä, syvyydesti puuttuu		Kirjastot, arkistot, kokoelmat ja museot		Suojelualue/luontoarvo
	vesistö		Muinaisjäännös		Maantie/pääkatu
			Suojeltu rakennus		Raideliikenne
			Kulttuuriympäristö		Lentoasema
			Maailmanperintö		Satama
			Polttoaine/kemikaalivarasto		Pilaantunut maa-alue
			Jätevedenpuhdistamo/pumppaamo		Muu

Kuva 3-30 ja 3-31 Tulvakartoitettu alue Pyhäjärvellä. Tulvariskikohteita ei ole kartoitettu tältä alueelta. (Tulvakarttapalvelu 2020)

Ilmastomuutoksen ennustetaan lisäävän sadantaa ja nostavan vesistöjen keskivedenpintaa talvi- ja syysaikana. Rankkasateista johtuvien tulvien ennustetaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Muuttuvassa ilmastossa tulvariskeihin varautuminen tulee yhä tärkeämmäksi.

Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010) ja siihen liittyvä asetus (659/2010) tulivat voimaan vuonna 2010. Lain tarkoituksena on vähentää tulvariskejä, ehkäistä ja lieventää tulvista aiheutuvia vahingollisia seurauksia sekä edistää varautumista tulviin. Laissa on todettu, että tulvariskien hallinnan tavoitteena on vähentää ihmisen terveydelle tai turvallisuudelle vahingollisia seurauksia. Lisäksi pyritään siihen, että vesistötulvista aiheutuvat vahingolliset seuraukset vesistöalueella jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi. Runsaajärvinen Pirkanmaa kuuluu lähes kokonaan Kokemäenjoen vesistöalueeseen, joka laskee Selkämereen Kokemäenjoen kautta. Kokemäenjoen vesistöalue on maamme viidenneksi suurin vesistöalue, ja alueen pinta-alasta n. 11 % on järviä. Kokemäenjoen vesistöalueella Pori ja Huittinen on vuonna 2011 nimetty merkittäviksi tulvariskialueiksi. Vammala on tunnistettu muuksi kuin merkittäväksi tulvariskialueeksi.

On mahdollista, että Pori tai Huittinen uhkaavassa vakavassa tulvatilanteessa yläpuolisen vesistöalueen järviin joudutaan pidättämään vettä kokonaisvahinkojen pienentämiseksi. Tällaisten tilanteiden varalta on tärkeää tietää, minkälaisia vahinkoja vedenpinnan nousu aiheuttaa järvien rannoilla.

Vesihuollon tulvariskitarkastelun tarkoituksena on antaa sekä vesihuollon toimijoille että pelastuslaitokselle tietoa, joka helpottaa varautumista tulvatilanteita varten.

Pyhäjärveä on säännöstelty Melon voimalaitoksella vuodesta 1962 alkaen. Säännöstelyn hoitaa PVO-Vesivoima Oy. Pyhäjärven säännöstelyluvan mukainen alin alaraja on N2000 + 76,15 m ja yläraja N2000 + 77,70 m eli suurin sallittu vaihteluväli on 1,55 m. Keskimääräinen vuotuinen vedenkorkeuden vaihtelu on noin metrin. Pyhäjärven säännöstely on vuorokausisäännöstelyä eli ns. lyhytaikaissäännöstelyä, jolloin juoksutusta muutetaan lyhyellä aikajänteellä. Voimakkaimmillaan vedenkorkeuden vaihtelu on Melon voimalaitoksen läheisyydessä kapeilla uoman osuuksilla. Pyhäjärven keskivedenkorkeus vuosina 1983–2013 Nokian kohdalla on N2000 + 77,37 m.

Pyhäjärvi on ”kallellaan” eli Näppilässä havaitut vedenkorkeudet ovat enimmillään noin 0,25 m korkeampia kuin Melossa. Pyhäjärven tulvariskien tarkastelu on tästä syystä tehty jakamalla Pyhäjärvi kahteen altaaseen.

Tulvakorkeus

Vesihuollon tulvariskien tarkastelu Pyhäjärven Melon ja Luodon saaren välisellä alueella on tehty Melon voimalaitoksen hätäylivedenkorkeudella N2000 + 78,80 m, johon on lisätty 25 cm:n aaltoiluvara. Tarkastelukorkeus Melon ja Luodon saaren välillä on siis N2000 + 79,05 m, joka on 1,35 metriä säännöstelyrajan yläpuolella. Tarkastelukorkeus Luodon saaren ja Lempäälän välisellä altaalla on N2000 + 79,30 m.

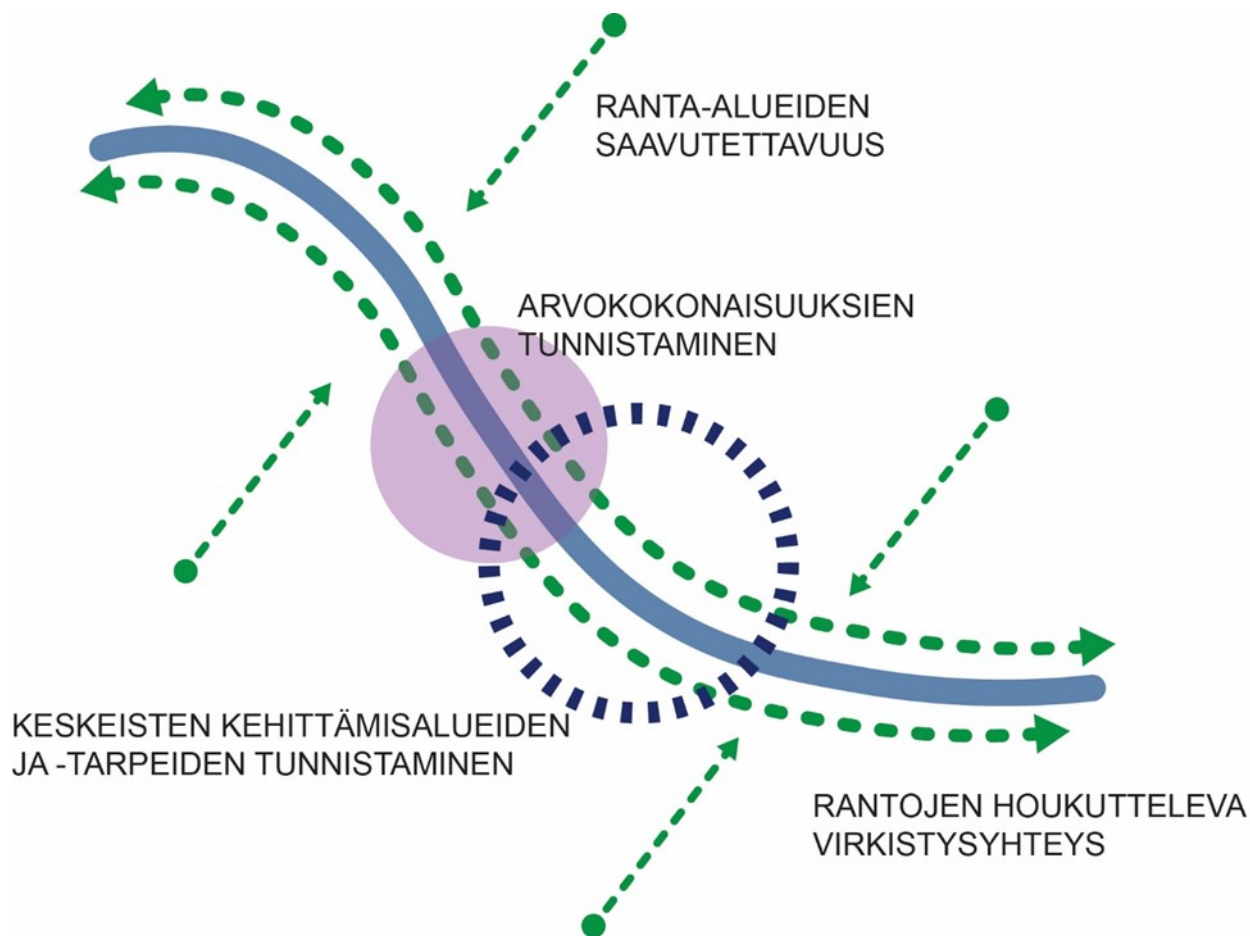
Pyhäjärven tulviminen saattaisi lisätä pintaveden osuutta raakavedessä Maatialan vedenottamolla. Tulva voisi aiheuttaa ongelmia vajaalla 50 kunnallisella jätevedenpumppaamolla. Tulvavesi pääsisi Viinikanlahden jätevedenpuhdistamolle tulopumppaamon ylivuodon kautta ja padottaisi myös purkuputkea.

2.11 MUUT ALUEIDEN KÄYTTÖÄ RAJOITTAVAT TEKIJÄT

Puolustusvoimilla on alueet Vihnusjärven koillisrannalla sekä Linnavuorella, mitkä rajoittavat mm. virkistysreittien toteuttamista alueelle.

3 NOKIAN RANTOJEN KÄYTÖN VISIO

Nokian rantojen käytön visio ei ole oikeusvaikutteinen kaava, vaan maankäytön suunnittelun tueksi laadittu oikeusvaikutukseton teemasuunnitelma. Vision mittakaava on 1:70 000 ja sen merkintöjen tarkkuudessa on huomioitava alueen laajuus. Vision tarkastelualueen pääpaino on Ranta-alueiden osayleiskaavan alueiden ulkopuolella. Visiokartalla on osoitettu alueet, joilla Ranta-alueiden osayleiskaava on voimassa.

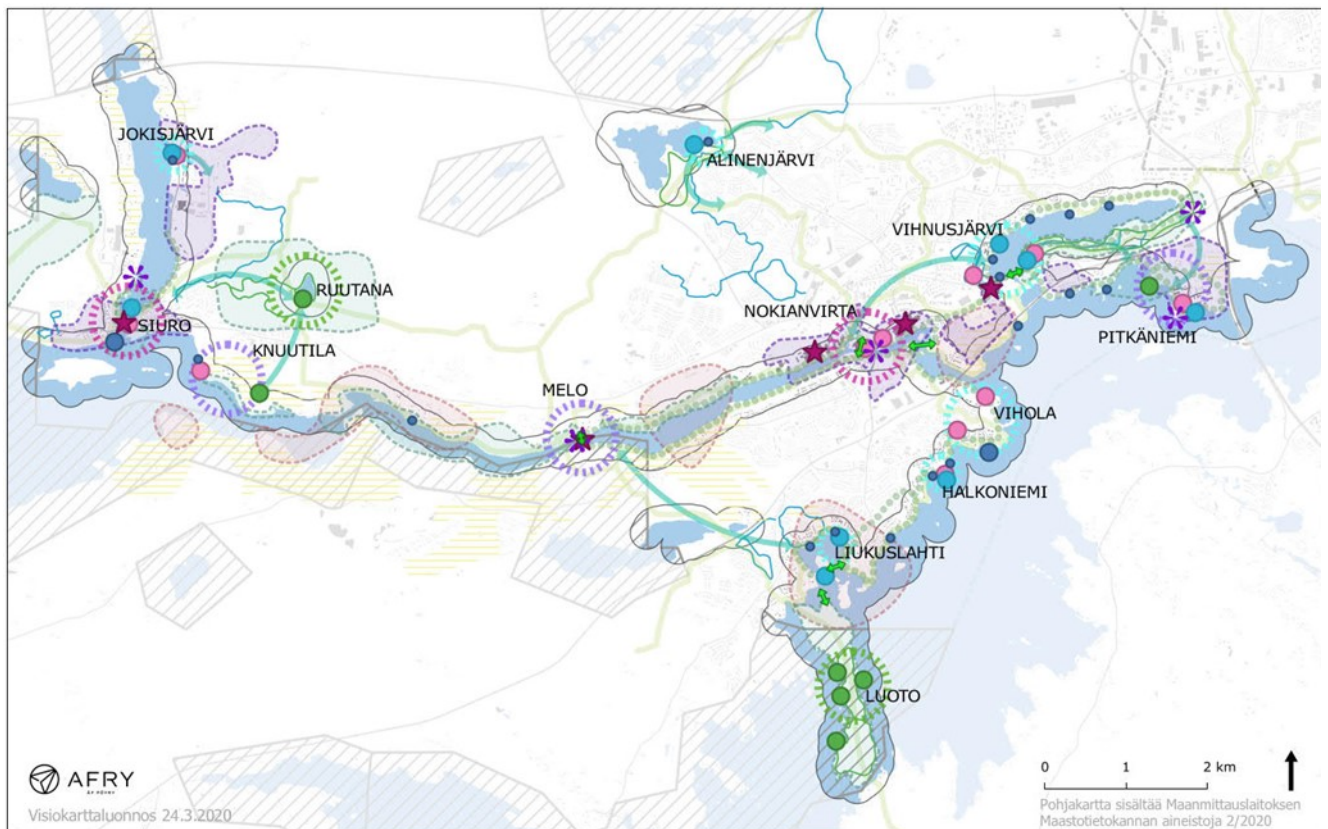

Visiossa on tunnistettu suunnittelualueen keskeisimmät reunaehdot ja alueet on luokiteltu niiden erityisominaisuuksien pohjalta arvokokonaisuuksiin. Alueiden ominaispiirteet asettavat tiettyjä reunaehdoja alueen suunnittelulle ja kehittämiselle, mutta myös tarjoavat mahdollisuuksia niihin liittyvien palveluiden kehittämiseksi sekä alueen ominaispiirteiden korostamiselle. Alueen nykyisten palveluiden ja reittien lisäksi kartalle on nostettu esiin maamerkit ja erityispiirteet. Lisäksi kartalla on osoitettu seudullisesti merkittävät ja niitä tukevat ekologiset yhteydet.

Alueiden kehittämisen osalta on esitetty 13 keskeisintä kehitettävää aluetta erilaisine painotuksineen sekä niiden merkitys seudullisesti tai paikallisesti. Kehitettävistä alueista on laadittu kohdekortit, jotka täydentävät visiokarttaa. Kehitettävien alueiden osalta on kartalla esitetty tavoitetilä ja alueille on osoitettu myös uusia palveluita täydentämään nykyisiä. Pääasiallinen kehitettävä/uusi reittitarve on esitetty rantoja myötäilevänä rantareittinä.

Kehittämiskohteiden ja rantareitin osalta on myös tunnistettu keskeisimmät ranta-alueille johtavat yhteydet. Lisäksi vision mukaiset vesistöjen ylitystarpeet on osoitettu kartalla. Keskeiset yhteydet osoittavat paitsi kohteeseen johtavat merkittävät yhteydet ja yhteystarpeet, mutta myös kohteiden väliset yhteydet, jolloin kohteista muodostaa laajempia virkistyskokonaisuuksia. Nämä palvelevat etenkin matkailua ja lisäävät alueen houkuttelevuutta. Tällaisia kokonaisuuksia ovat Pitkäniemi ja Markluhdanlahti, Vihnusjärvi, Vihola ja Nokianvirta sekä Knuutila, Ruutana ja Siuro. Keskeisenä seudullisesti kehitettävänä kohteena on myös Melo, joka kytkeytyy rantareitillä Nokianvirtaan, sekä Luodonsaari, joka kytkeytyy paikalliskohteena toimivaan Liukuslahteen veneyhteydellä.

Kartalla esitetty rantoja myötäilevä rantareitti on paikoin uusi ja paikoin se hyödyntää nykyisiä virkistysreittejä. Tarkoituksena on muodostaa houkutteleva, yhtenäinen rantareitti, joka kytkee kehitettäviä kohdealueita toisiinsa. Se toimii myös osana lähivirkistysreittejä. Luontoarvoja sisältävillä alueilla rantareitti ohjaa alueen käyttöä selkeästi, jolloin herkemmat alueet säästävät suuremmalta kulutukselta.

Kuva 4-1 Karttaote Nokian rantojen käytön vision karttaluonnoksesta.

Arvokokonaisuudet:

Kulttuuriympäristökokonaisuus

Kulttuuriympäristökokonaisuuksiin on koottu alueet, jotka sisältyvät valtakunnallisesti ja / tai maakunnallisesti merkittävien rakennetun kulttuuriympäristön alueisiin ja joiden ominaispiirteet kuvastavat vahvasti tätä teemaa.

Arkeologisen perinnön kokonaisuus

Arkeologisen perinnön kokonaisuuksiin on koottu alueet, jotka sisältyvät arkeologisen perinnön ydinalueisiin (Pirkanmaan maakuntakaava).

Avoin maisematila

Avoimen maisematilan kokonaisuuksiin on koottu alueet, jotka sisältävät mm. merkittäviä ranta-alueelle sijoittuvia avoimia peltomaisemakokonaisuuksia.

Luontokokonaisuus

Luontokokonaisuudet muodostuvat alueista, jotka sisältävät erilaisia luontoarvoja. Luontokokonaisuuksiin sisältyvät ranta-alueilla sijaitsevat luonnonsuojelu- ja Natura-alueet, monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelualueet sekä muut merkittävät luontoalueet.

Rantojen kohteet:

- Maamerkki, erityispiirre
- Näköalapaikka
- Luontopalvelu
- Virkistys- ja vapaa-ajanpalvelut
- Uimaranta, uimapaikka
- Venesatama
- Venepaikat

Rantojen kohteisiin on koottu nykyiset uimarannat ja – paikat, venepaikka-alueet, satamat, luontopalvelut kuten laavut ja virkistys- ja vapaa-ajan palvelut kuten urheilu- ja kulttuuripalvelut sekä esitetty uusia kohteita kehitettävien alueiden osalta.

Suunnittelualueen keskeisiä näköalapaikkoja ovat

- Vihnusjärven itäpään harjuaue, jolta avautuu maisema Vihnusjärvelle,
- keskustassa tehdasalueen silta, jolta avautuu maisema Nokian virran alajuoksulle päin,
- Melon voimalaitos, jolta avautuu näkymä Nokianvirralle
- Siuron ranta-alue, joista avautuu järvinäkymä
- Pitkäniemen alue, josta avautuu järvinäkymä Pyhäjärvelle.

Suunnittelualueen maamerkkeinä kartalla on osoitettu keskustan rantaan sijoittuva tehdasalue ja Nokian kirkko sekä erityispiirteinä Melon voimalaitos sekä Siuron koskialue.

Keskeiset kehitettävät alueet:

Seudullinen moniarvokohde

Seudulliset moniarvokohteet ovat kehitettäviä alueita, joissa yhdistyy useampi arvokokonaisuus. Seudullisesti merkittäviksi luonto ja kulttuurikohteiksi on osoitettu Pitkäniemen ja Melon alueet. Knuutilan alue on osoitettu seudullisesti merkittäväksi virkistys- ja luontokohteeksi. Alueen toteuttamisessa huomioidaan kohteen seudullinen merkitys mm. hyvien kulkuyhteyksien ja pysäköintialueiden muodossa sekä keskeisten yhteyksien turvaaminen. Kohteiden tarkemmat kuvaukset on esitetty kohdekorteissa.

Seudullinen kulttuurikohde

Merkinnällä on osoitettu seudullisesti merkittävät kulttuurikohteet, joiden kehittämisessä tulee huomioida alueen ominaisuudet kulttuurisesti merkittävänä alueena. Alueen kehittämispotentiaali on ympäristön kulttuuriarvojen hyödyntämisessä ja siihen liittyvissä palveluissa. Alueen toteuttamisessa huomioidaan kohteen seudullinen merkitys mm. hyvien

kulkuyhteyksien ja pysäköintialueiden muodossa sekä keskeisten yhteyksien turvaaminen. Kohteiden tarkemmat kuvaukset on esitetty kohdekorteissa.

Seudullinen luontokohde

Merkinnällä on osoitettu seudullisesti merkittävät luontokohteet, joiden kehittämisessä tulee huomioida alueen ominaisuudet luontoarvoiltaan merkittävänä alueena. Alueen kehittämispotentiaali on monipuolisissa luontopalveluissa. Alueen toteuttamisessa huomioidaan kohteen seudullinen merkitys mm. hyvien kulkuyhteyksien ja pysäköintialueiden muodossa sekä keskeisten yhteyksien turvaaminen. Kohteiden tarkemmat kuvaukset on esitetty kohdekorteissa.

Seudullinen virkistyskohde

Merkinnällä on osoitettu seudullisesti merkittävät virkistyskohteet, joiden kehittämispotentiaali on monipuolisten virkistyspalveluiden kehittämisessä. Alueen toteuttamisessa huomioidaan kohteen seudullinen merkitys mm. hyvien kulkuyhteyksien ja pysäköintialueiden muodossa sekä keskeisten yhteyksien turvaaminen. Kohteiden tarkemmat kuvaukset on esitetty kohdekorteissa.

Paikallinen virkistyskohde

Merkinnällä on osoitettu paikallisesti merkittävät virkistyskohteet, joiden kehittämispotentiaali on lähivirkistykseen liittyvien virkistyspalveluiden kehittämisessä. Alueen toteuttamisessa huomioidaan alueen saavutettavuus lähialueilta sekä keskeisten yhteyksien turvaaminen. Kohteiden tarkemmat kuvaukset on esitetty kohdekorteissa.

Keskeiset yhteydet:

— Nykyinen reitti

— Nykyinen latureitti

— Ekologinen yhteys

Kartalla on esitetty nykyiset virkistys-/ulkoilureitit ja latureitit sekä seudullisesti merkittävät ja niitä tukevat ekologiset yhteydet.

↔ Keskeiset yhteydet ranta-alueille

Kartalla on osoitettu ne keskeiset yhteydet ranta-alueille, jotka ovat oleellisia ranta-alueiden käytön kannalta. Yhteydet ovat tärkeitä erityisesti alueiden saavutettavuudelle lähivirkistykseen näkökulmasta, mutta myös seudullisten kohteiden kytkeksi toisiinsa laajempien palvelukokonaisuuksien mahdollistamiseksi.

↔ Yhteystarve vesistön yli

Kartalla on osoitettu vesistön ylittävät yhteystarpeet. Yhteystarpeet voidaan toteuttaa erilaisina siltaratkaisuuina. Yhteystarve Viinikanniemen ja Luodon välille voidaan toteuttaa venereittinä, jonka toimintaa edesauttaa esimerkiksi veneiden vuokrauspiste Viinikanniemelle.

•••• Rantareitti

Suunnittelualueelle on osoitettu rantoja mukaileva rantareitti, joka kytkee keskeisimmät alueet toisiinsa ja luo seudullisesti yhtenäisen, merkittävän virkistysreittikokonaisuuden. Reitin toteutuksessa tulee huomioida alueiden arvokokonaisuudet ja sen toteutusta on visioitu kehitettävien alueiden osalta myös kohdekorteissa.

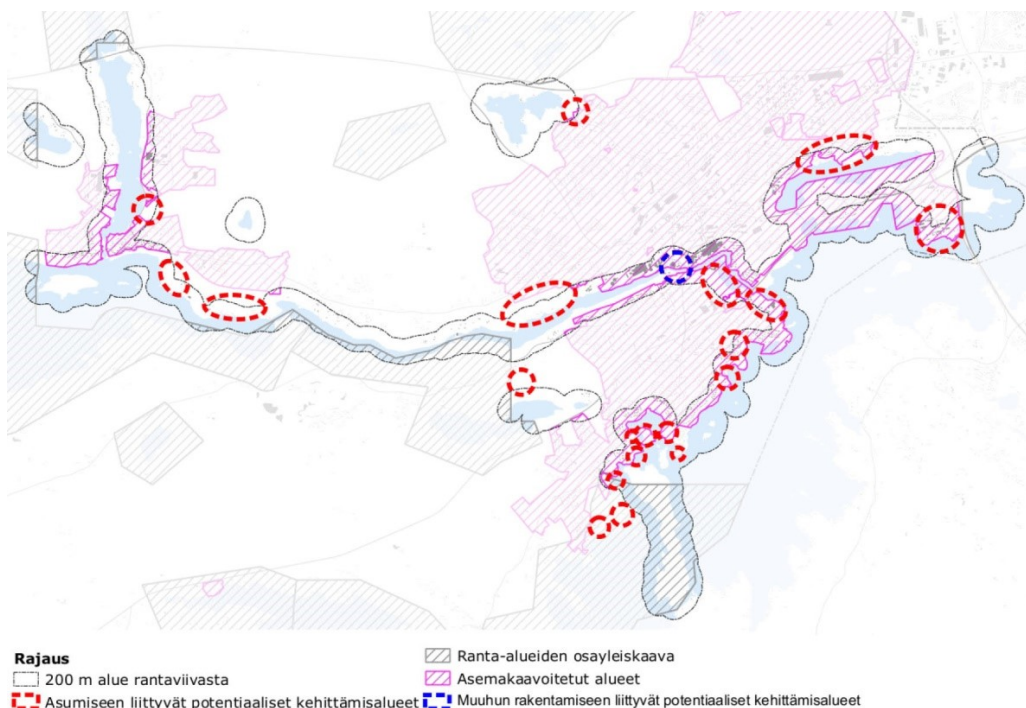
- 200m bufferi rantaviivasta
- Ranta-alueiden osayleiskaava

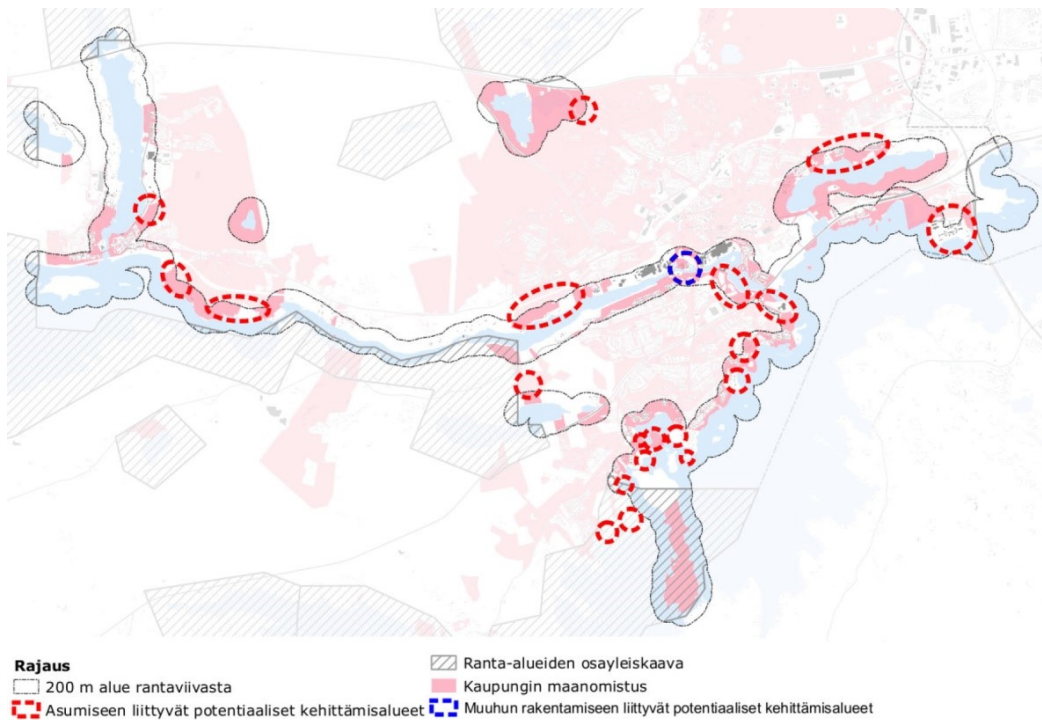
Lisäksi kartalla on esitetty selvitysalueen raja, joka rajautuu 200 metrin etäisyydelle rantaviivasta. Alueet, joissa on voimassa Ranta-alueiden osayleiskaava, on esitetty kartalla ja vision suunnittelun pääpaino on näiden alueiden ulkopuolella.

3.1 KESKEISET KEHITETTÄVÄT ALUEET

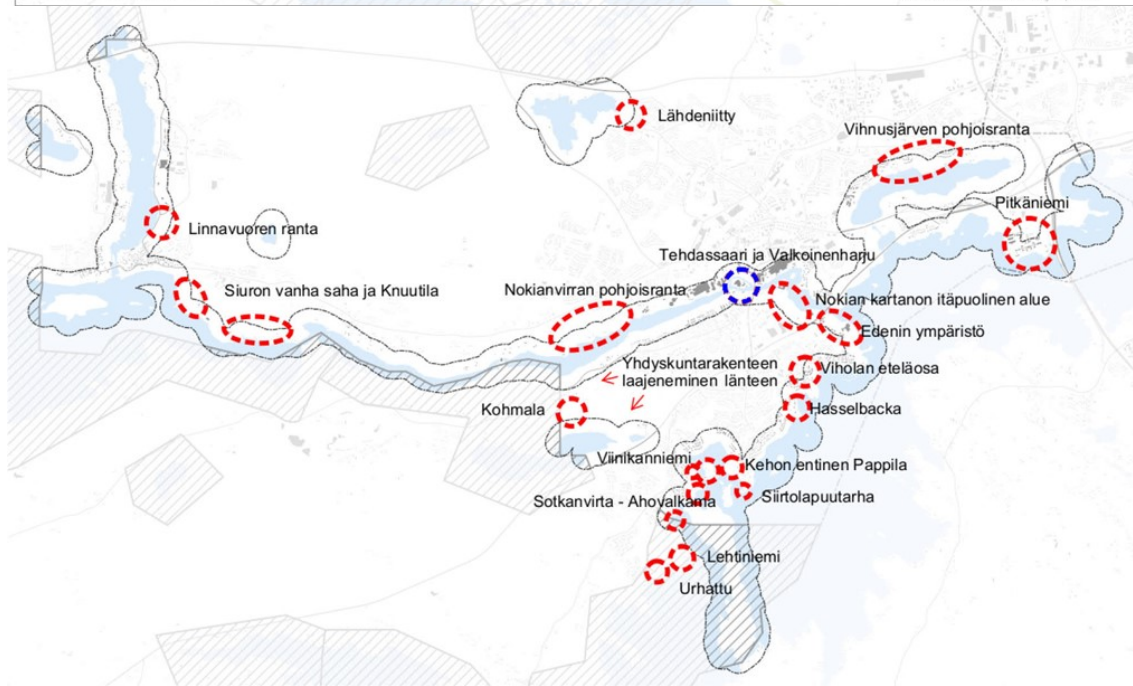
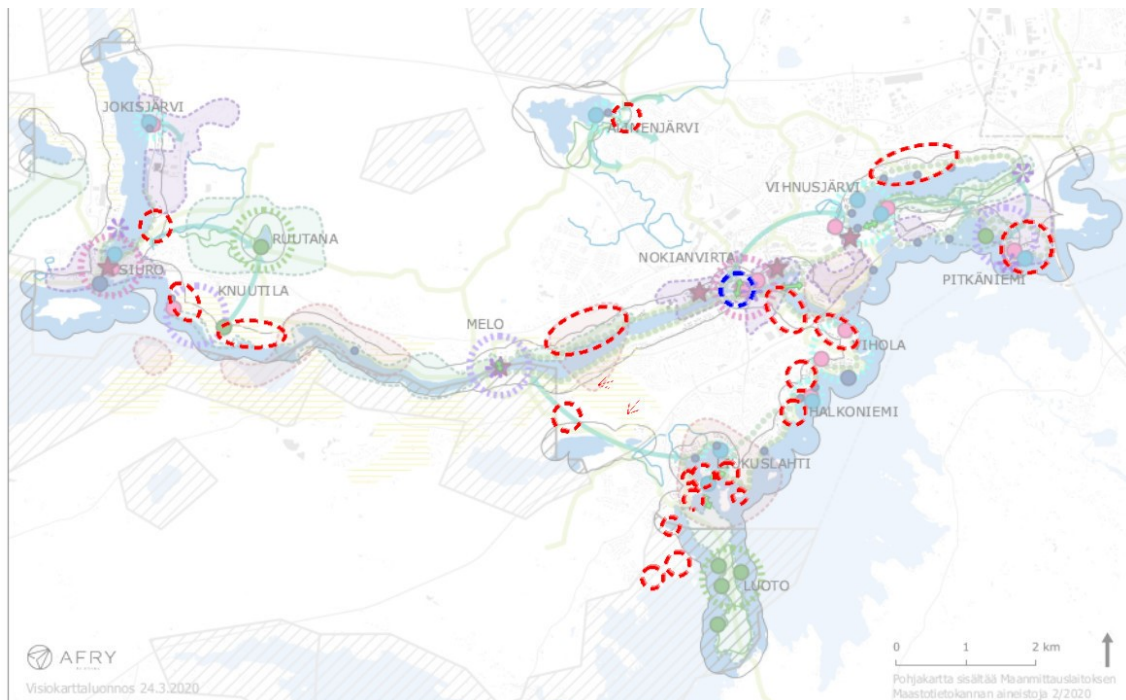
Kolmestatoista keskeisestä kehitettävästä alueesta on laadittu liitteenä olevat kohdekortit, jotka täydentävät visiokarttaa ja joissa on tuotu esille kehitettävien alueiden ominaispiirteitä ja suosituksia suunnittelulle.

3.2 ASUMISEEN LIITTYVÄT POTENTIAALISET KEHITTÄMISALUEET

Kuva 4-2 ja 4-3 Karttaote asumiseen liittyvistä potentiaalisista kehittämiskohteista ja kaupungin maanomistuksesta sekä asemakaavoitetuista alueista.

Raja ■ Asumiseen liittyvät potentiaaliset kehittämisalueet ■ Muuhun rakentamiseen liittyvät potentiaaliset kehittämisalueet
 200 m alue rantaviivasta Ranta-alueiden osayleiskaava

Kuva 4-4 ja 4-5 Karttaote Asumiseen liittyvistä potentiaalisista kehittämiskohteista sekä rantojen käytön visiokartasta.

Osoitetut kehittämisalueet soveltuvat yhdyskuntarakenteensa osalta täydennysrakentamisen tarkempaan tutkimiseen, mutta niiden suunnittelussa on huomioitava myös virkistysalueiden ja -reittien turvaaminen sekä alueiden luonto- ja kulttuuriympäristöarvot.

Kehittämisalueet koskevat asuinrakentamista eikä niissä ole huomioitu loma-asutusta. Poikkeuksena on Tehdassaaren ja Valkoisenharjun kehittämisalue, joka on osoitettu muuhun rakentamiseen liittyväksi potentiaalisesti kehittämisalueeksi. Tämän kehittämisalueen osalta täydennysrakentaminen on ensisijaisesti muun tyyppisessä rakentamisessa kuin asumisessa. Asumiseen liittyvät potentiaaliset kehittämisalueet painottuvat keskustaajaman alueelle ja ne hyödyntävät laajasti Pyhäjärven ja Nokianvirran rantoja ja niiden palveluita.

Osassa kehittämisalueista on vireillä asemakaavamuutos:

Nokian kartanon itäpuolinen alue

Asemakaavalla on tarkoitus mahdollistaa alueelle monipuolista ja tiivistä asuinrakentamista.

Edenin ympäristö

Maanomistaja on hakenut alueelle kaavamuutosta ja samalla kaupunki kehittää omaa satama-alueita. Osa alueesta on tarkoitus muuttaa käyttötarkoitukseltaan mahdollistamaan asuinrakentaminen.

Kehon entinen pappila

Kehon alueella entisen Pappilan ympäristössä on käynnissä asemakaavamuutos, jossa nykyiselle pelto-/viheralueelle osoitetaan pientaloalue, joka käsittää yhteensä 16 uutta erillispientalojen tonttia.

Viinikanniemi

Viinikanniemen alueella on käynnissä asemakaavamuutos, joka koskee Viinikanniemen leirintäaluetta. Leirintäalue on jäänyt yhdyskuntarakenteen laajentuessa kaupunkirakenteen sisään ja pääosa rakennuskannasta on enemmän tai vähemmän huonokuntoista. Mikäli leirintäaluetta jatketaan, on tarkoituksenmukaista osoittaa sille uusi paikka muualta. Asemakaavamuutoksella nykyinen leirintäalueena toimiva alue osoitetaan pientaloalueeksi. Alueelle muodostaa myös osittain omarantaisia tontteja. Samalla alueen veneilytoimintoja ja kevyenliikenteen yhteyksiä kehitetään palvelemaan laajempaa käyttäjäkuntaa.

3.3 KAAVOITUKSEN KEHITTÄMISTARPEET

Yleisellä tasolla Nokian rantojen maankäyttö on ratkaistu kaupungin strategisten tavoitteiden mukaisesti. Suurin osa taajama-alueiden rannoista on osoitettu sekä yleis- että asemakaavoilla yleiseen virkistykseen.

Keskustaajaman alueella kaupungin omistamat ranta-alueet ovat Viinikanniemen leirintäaluetta ja Viholan satama-alueita lukuun ottamatta kaavoitettu virkistysalueiksi.

Virkistysalueiden kehittämistä ja -reittien jatkuvuutta palvelevat kaupungin maanomistus ranta-alueilla. Ranta-alueita hallitsevat myös suurelta osin luontokokonaisuudet, jotka sisältävät erilaisia luontoarvoja.

Isolla osalla Pyhäjärven ja Vihnusjärven rantaa on voimassa asemakaava, jossa ranta-alueet on osoitettu virkistysalueiksi. Pyhäjärven rannalle on asemakaavoitettu myös julkisten palvelujen alueita sekä matkailupalvelujen alueita ja satamia. Pyhäjärven rannalla on asemakaavoittamatta Kehon siirtolapuutarha, Viikin kartanon alueen rannat ja muutama yksityisen omistama omarantainen asuinkiinteistö. Myös Vihnusjärven rannalla on asemakaavoittamatta vain yksityisten omistamat, olemassa olevat, omarantaiset loma-asuinkiinteistöt.

Asemakaava puuttuu Alisenjärveltä, Teernijärveltä, Kahtalammelta sekä paikoin Nokianvirralla ja Siuro-Linnavuoren alueella on voimassa asemakaava vain pienellä osalla rantaa. Siellä missä yksityisen omistama kiinteistö on jo asemakaavoitettu asuinalueeksi tai teollisuuskäyttöön, ei liene tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin. Kaupungin omistamilla alueilla ei ole tällä hetkellä yhtään omarantaista rakennuspaikkaa. Tavoitteena on tutkia mahdollisuutta löytää myös paikkoja virkistysalueeksi osoitetun rannan tuntumasta paikkoja tonteille sekä tontteja joilta, ellei luonnon monimuotoisuus tai suojeltavat luontotyypit tätä rajoita, on näköyhteys rantaan. Kaupunki voi myydä sellaisen ranta-alueen tonttiin kuuluvaksi, missä yleistä intressiä ei ole tai kunnallistekniikan rakentaminen rantaan on hyvin epätodennäköistä esim. maaperän, korkeuserojen tai yhtenäisen reitistön aikaansaamiseksi.

Maa- ja metsätalousalueiden osoittamista esim. virkistykseen tai asumiseen tutkitaan kaavoituksen yhteydessä. Yksityisen omistamia maita voidaan tutkia ja kaavoittaa kaavoitussopimuksilla.

3.4 RANTOJEN KÄYTÖN JATKOSUOSITUKSET

Kaupungin omistamiin ranta-alueisiin liittyviä ongelmia kuten luvatonta haltuunottoa, raivausta ja ilkivaltaa voidaan ennaltaehkäistä ja mahdollisesti kitkeä virkistysalueiden kehittämisellä. Alueiden käyttöasteen nostaminen, kunnossapidosta huolehtiminen ja kehittäminen asukkaiden toiveet huomioiden voivat vähentää alueisiin kohdistuvaa ilkivaltaa. Myös opastusten lisääminen alueella esimerkiksi viitoin ja infotauluin sekä yleisesti esimerkiksi venepaikkoja koskien kaupungin viestintäkanavissa voivat vähentää alueen vääränlaista käyttöä ja lisätä yleistä tietämystä alueella toimimiseen.

Luonnonsuojelualueita koskien on tärkeää, että paikan päällä on ajantasaiset ohjeistukset luonnonsuojelualueen rajauksesta ja alueella sallituista toimenpiteistä. Luontoarvoja omaavilla alueilla on tärkeää, että virkistysreitit ovat selkeät ja hyvin merkityt, jolloin vältetään arvokkaiden alueiden talleantumiselta.

Venepaikkojen siistiytymistä voidaan edesauttaa rakenteellisilla ratkaisulla, joista löytyy monenlaisia vaihtoehtoja. Laituriratkaisujen lisäksi löytyy esimerkkejä erilaisista veneteloista ja

kevyemmistä laiturityyppisistä ratkaisuksista sekä täysin maalla sijaitsevista numeroiduista paikoista, jotka voidaan myös varustaa lukolla. Venepaikkojen oikeanlaisella hinnoittelulla, niiden riittävyydellä ja venepaikka-alueiden huollolla voidaan lisätä venepaikkojen siistinä pysymistä ja estää mm. luvaton veneiden säilytystä sekä veneiden hylkäämistä, mitä on tapahtunut esimerkiksi Tampereella mutta myös muissa Suomen kunnissa ja kaupungeissa.

Nokian rantojen parempaa saavutettavuutta parantamalla ja muodostamalla johdonmukaisia reittejä rannoille luodaan mahdollisimman monelle mahdollisuus hyödyntää rantoja liikkumiseen ja virkistäytymiseen niin, että samalla huomioidaan ja turvataan luontoarvot.

4 YHTEYSTIEDOT

Nokian kaupunki

Johanna Fingerroos, kaavoitusarkkitehti
johanna.fingerroos@nokiankaupunki.fi
puh. 040 133 4235

Kaupunkikehityspalvelut
Harjukatu 23, 37101 Nokia

AFRY Finland Oy

Ida Montell, maankäytön asiantuntija
ida.montell@afry.com
puh. 050 344 7230

Hatanpääkatu 1, 33900 Tampere

5 LÄHDELUETTELO

Pirkanmaan liitto 2020 Pirkanmaan maakuntakaava 2040 aineistoa
<https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/>

Paikkatietoikkuna 2020 Paikkatietoikkuna-karttapalvelu <https://www.paikkatietoikkuna.fi/>

Nokian kaupunki 2020 <https://www.nokiankaupunki.fi/>

KVVY 2013 Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry <https://kvvy.fi/>

GTK 2020 <https://hakku.gtk.fi/>

Pirkanmaan liitto 2016 Pirkanmaan historiaa <https://www.pirkanmaa.fi/>

Museovirasto 2020 <https://www.museovirasto.fi/fi/>

Ympäristöministeriö 1992a Maisemanhoito: maisema-alue työryhmän mietintö I
<http://hdl.handle.net/10138/29082>

Valtioneuvoston päätös RKY 2009
<https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/valtioneuvoston-paatos-rky2009.pdf>

Pirkanmaan liitto 2013 Maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat
https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/sites/default/files/Pirkanmaan%20maakunnallisesti%20arvokkaiden%20maisema-alueiden%20p%C3%A4ivitysinventointi%20RAPORTTI%202013_pieni.pdf

Tulvakarttapalvelu 2020 Tulvakeskuksen tulvakarttapalvelu
http://paikkatieto.ymparisto.fi/tulvakartat/Viewer/Viewer.html?Viewer=Tulvakartat_suppea

Muilta osin lähtökohtiin ja nykytilaan liittyvä aineisto on Nokian kaupungilta (2019–2020) saatua aineistoa.